

1873

Κατὰ τὰς πρώτας ἡμέρας τοῦ ἔτους 1873 ἀπήντησα τὸν Δοῦκα τοῦ Grammont, οὗ προεμνημόνευσα, καὶ ὅστις, ὡς πρώην Ὑπουργὸς τῶν Ἐξωτερικῶν, μοὶ διηγήθη ὅτι, κατὰ τὰς ἐσχάτας ἡμέρας τῆς Αὐτοκρατορίας, αἱ Δυνάμεις εἶχον συλλάβει τὴν ἰδέαν, ἀντὶ τῆς Κρήτης, νὰ δώσωσιν ἐπαρχίας τῆς Στερεᾶς εἰς τὴν Ἑλλάδα, ἀλλ' ὅτι ἡ Ῥωσσία ἀντέστη. Ἀπίθανον δὲ τότε δὲν μοὶ ἐφάνη νὰ προῆλθεν ἡ τοιαύτη πρότασις παρὰ τῆς Ἀγγλίας, ἐποφθαλμιώσης εἰς τὴν Κρήτην, καὶ νὰ ἦν καὶ τοῦτο εἰς τῶν λόγων τῆς ἀντιστάσεως τῆς Ῥωσσίας.

Περὶ ἄλλου δὲ σχεδίου, πιθανῶς ὅλως φαντασιώδους, καὶ τὴν Ἑλλάδα δῆθεν περιλαμβάνοντος, μοὶ διηγείτο εἰς Γάλλος Ἀββάτης, παρὰ τῇ Ἡγεμονίδι Στούρτζα (τὸ γένος Βογορίδη), ὡς Ἀναγνώστης, οἰκῶν. Κατ' αὐτόν, ὅτε ἀνεγνωρίσθη τῆς Ἑλλάδος ἡ ἀνεξαρτησία, προέτεινεν ἡ Γαλλία, αὐτὴ μὲν νὰ προσλάβῃ τὸ Βέλγιον, εἰς τὴν Πρωσίαν δὲ νὰ προστεθῇ ἡ Σαξωνία, εἰς τὸ Ἀννόβερον ἡ Ὁλλανδία καὶ ταύτης ὁ Βασιλεὺς νὰ κηρυχθῇ Αὐτοκράτωρ τῆς Ἀνατολῆς, πρωτεύουσάν ἔχων τὴν Κωνσταντινούπολιν. Ἀλλὰ τὸ μεγαλεπήβολον σχέδιον ἐματαίωσε, κατὰ τὸν Ἀββάτην, τῆς Ἀγγλίας ἡ ζηλοτυπία.

Ἐνταῦθα θέλω μνημονεύσῃ καὶ τοῦ οἰκτροῦ τέλους, ὃ ἔσχεν ὁ δυστυχὴς οὗτος ἱερεὺς. Κατὰ τὸ ἔτος 1878, ὁδοιπορῶν μετὰ τῆς ἡγεμονικῆς οἰκογενείας, παρ' ἣ διετέλει, εἰς Ἑλβετίαν, ἐν μιᾷ τῶν ἐσπερῶν, ἐκ τοῦ χωρίου, ἐν ᾧ ἐστάθμευσαν, ἐξῆλθεν εἰς περιδιάβασιν εἰς τὰ πέριξ ὄρη. Συγχρόνως δ' ἀπῆλθε, πρὸς τὸν αὐτὸν σκοπὸν, ἀλλὰ κατ' ἄλλην διεύθυνσιν καὶ ἡ νέα γαλλὶς σύνοικος τῆς ἡγεμονίδος. Ἡ νύξ ἔφθασε καὶ παρῆλθεν, ἀλλ' οὐδ' ὁ Ἀββάτης, οὐδ' ἡ νέα ἐπέστρεψαν. Τῇ δ' ἐπαύριον, ἐρευνῶν γενομένων, ἐκεῖνος μὲν εὐρέθη ἐκ τῶν ἐνδυμάτων, εἰς ἀπορρώγα βράχον βαθέως κρημνοῦ, κρεμάμενος καὶ νεκρός, ἡ δὲ νέα, πολὺ μακρὰν ἐκεῖθεν, ἐπίσης εἰς ἄβυσσον κατακυλισθεῖσα καὶ ἀποθανοῦσα. Ἡ λυπηρὰ αὕτη σύμπτωσις ἔδωκε τότε ἀφορμὴν εἰς παντοῖα, ἴσως ἄδικα, σχόλια.

Ἡμέραν τινά, προσκληθεῖς ὑπὸ τῆς κυρίας G. Roman, θυγατρὸς τοῦ Γενικοῦ ἡμῶν Προξένου, Βαρόνου d'Erlanger, εἰς τὴν ἔπαυλιν αὐτῶν εἰς Gouvieux, ἤθελον νὰ μεταβῶ ἐκεῖ διὰ τοῦ σιδηροδρόμου, ὅτε, εἰς τὸν σταθμόν, ἀπῆντησα τὸν Δοῦκα d'Aumale, ἀπερχόμενον εἰς τὰ ἐν Chantilly κτήματά του, καὶ ὑπ' αὐτοῦ προσκληθεῖς, συνωδοιπόρησα εἰς τὴν αὐτὴν ἄμαξαν, μέχρι τοῦ σταθμοῦ ἐκείνου, ὅπου παραλαβὼν με ὁ κ. d'Erlanger, μὲ περιέφερεν εἰς τοῦ Δουκὸς τὰ δάση, πρὶν ἢ ἐξακολουθήσωμεν τὴν ἐκδρομὴν πρὸς Gouvieux.

Τοῦ Δουκὸς δ' ὁ γραμματεὺς κ. Logel, ὅστις ἦν, κατ' ἐντολὴν αὐτοῦ, κέντρον τῆς Ὁρλεανικῆς κοινωνίας, ἔδιδε πολλάκις μεγάλας ἐσπερίδας, ὧν κόσμος ἦν ἡ ὥραία του σύζυγος, καταγωγῆς ἀμερικανικῆς. Ἐκεῖ δέποτε συνεδείπνησα μετὰ τοῦ Ἀγγλοῦ ποιητοῦ Lowell, τοῦ φιλοσόφου καὶ ποιητοῦ Emerson, τοῦ οἰκονομολόγου Milner Gibson, τοῦ κριτικοῦ Taine, τοῦ κορυφαίου τῶν Ῥώσων μυθιστοριογράφων Τουργένιεφ καὶ ἄλλων ἀνδρῶν ἐνδόξων.

Εἰς τὴν λαμπρὰν ἐκθεσὶν τῶν εἰκότων κατὰ τὸ ἔτος τοῦτο εἶδον κατὰ πρῶτον ὅτι, κατὰ διάταξιν, ἥτις μοὶ ἐφάνη ὀρθὴ καὶ δικαία, πλὴν τῶν ὑπὸ τῆς ἐπιτροπῆς γενομένων δεκτῶν, ἐξετίθεντο, εἰς ἴδιον κατάστημα, καὶ αἱ ὑπ' αὐτῆς ἀπορρίφθεῖσαι, καὶ οὕτως, αὕτη μὲν ἐκάλυπτε τὴν εὐθύνην της, ὥς μὴ δεχθεῖσα τὰς ἀποδοκιμαστέας, εἰς τὸ κοινὸν ὅμως ἐπεφυλάττετο ἡ ἔκκλησις, περὶ τοῦ ἂν δικαία ἦν ἡ ψῆφος αὐτῆς. Καὶ τῷ ὄντι, μίαν καὶ ἐνθυμοῦμαι μετὰ τῶν ἀποβεβλημένων, ἥτις ὑπὸ τὴν ἔποψιν τῆς εὐρέσεως καὶ τῆς τέχνης, ἐκρίνετο ὑπὸ τοῦ κοινοῦ ὥς δικαιουμένη μᾶλλον μετὰ τῶν πρώτων νὰ συγκαταριθμηθῇ. Παρίστα δὲ τὴν εἰς τινὰ μέρη τῆς Γαλλίας ἄλλοτε συνήθη τιμωρίαν μοιχαλίδος γυναικός, φωραθείσης. Νέα καὶ ὥραία αὕτη, οὐδὲν ἢ ποδῆρη λευκὸν χιτῶνα φέρουσα, ἐκάθητο ἐπὶ ὄνου πρὸς τὰ ὀπισθεν αὐτοῦ ἐστραμμένη, καί, ἀντὶ χαλινοῦ, τὴν οὐρὰν αὐτοῦ εἰς τὴν χειρὰ ἔχουσα, καὶ προὔπέμπετο ὑβριστικῶς ὑπὸ τοῦ ὄχλου διὰ τῆς ἀγορᾶς. Εἰς τὸ ἐν δὲ πέρας ταύτης ἐφαίνετο ἐργαστήριον κρεοπώλου, καὶ τούτου ἐμπρὸς ἴσταντο δύο ἄνδρες, πρὸς τὴν κατάδικον ἀφορῶντες, ὁ κρεοπώλης, ἔχων διὰ χειρῶν τὸν

πέλεκυν, ἐφ' οὗ ἦν ἡ ἐπιγραφή: «Tue la» (φόνευσον αὐτήν), καὶ ἡ ὄψις αὐτοῦ ἦν ἡ τοῦ Ἀλεξάνδρου Δουμᾶ τοῦ υἱοῦ, ὅστις εἶχε γράψει πραγματείαν περὶ τοῦ ἀντικειμένου τούτου. Ὁ δ' ἄλλος ἀνὴρ, εἰς ὃν αὐτὸς ἔδιδε τὸν βραχίονα, εἶχεν ὑπὸ μάλης ἔγγραφα, ἐφ' ὧν ἀνεγινώσκετο «divorce» (διαζύγιον), καὶ τὸ πρόσωπον αὐτοῦ ἦν τὸ τοῦ ὑπὲρ τοῦ διαζυγίου συγγράψαντος Αἰμυλίου τοῦ Γεραρδίνου. Μεταξὺ δὲ τοῦ ὄχλου, εἰς τῶν πρώτων προήρχετο, ὀπίσω τοῦ ὄνου, Ἕλληνας, ὅπως δυσκάμπτου καὶ αὐστηροῦς, τὴν κατάδικον εἰς φοβερόν παραδειγματισμὸν δεικνύων διὰ τοῦ δακτύλου εἰς τὴν νέαν καὶ τρυφερὰν σύζυγόν του, ἣν ἔφερεν εἰς τὸν βραχίονα, καὶ ἥτις ἐφαίνετο προσβεβλημένη ὑπὸ τοῦ θεάματος καὶ εὐπειθῶς τὰς συμβουλὰς του ἀκούουσα. Συγχρόνως ὅμως ἔτεινεν αὕτη τὴν δεξιὰν ὀπίσω της, ἐχομένη ἐπιστολίδιον, ὃ νέος τις κρυφίως τῇ ἔδιδεν. Αἰτία τῆς ἀποδοκιμασίας τῆς εὐφυοῦς καὶ ἀριστα ἐξωγραφημένης ταύτης εἰκόνης ἦν ἡ ἣν περιεῖχε διπλῇ ὁμοιογραφία.

Ἐξηκολούθει δὲ καὶ ἐπὶ τῆς Δημοκρατίας εἰς τὰ Παρίσια κα-
τοικοῦσα καὶ εἰς μεγάλας συναναστροφὰς δεχομένη ἡ Ἡγεμο-
μονὶς Ματθίλδη, καὶ ὁμοίως καὶ ὁ φίλος της Ἀρσένιος Houssay.
Κατὰ Μάρτιον εἰς μίαν ἐξ αὐτῶν προσκληθεὶς, προσῆλθον μετὰ
τὸ μεσονύκτιον μόνον καὶ ἐν μεγάλῃ στολῇ, διότι ἐπέστρεφον, ἐκ
Βερσαλίας, ἐκ διπλωματικοῦ γεύματος τοῦ κ. Θιέρσου, μὴ ἔτι
τότε παραιτηθέντος, καὶ εὖρον καὶ ἄλλους τῶν συναδέλφων μου
κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον πρὸ ἐμοῦ ἀφικθέντας. Ἐκεῖ δ', ἐνῶ ἔβλε-
πον μακρόθεν τὰς πληρούσας τὸ λαμπρὸν οἶκημα νέας νύμφας,
αἵτινες, καθ' ὃ καλύπτουσαι τὸ πρόσωπον, ἐνόμιζον περιττὸν νὰ
κρύπτωσι τράχηλον, στῆθος καὶ βραχίονας, μοὶ προσῆλθον δύο
ἐξ αὐτῶν καὶ μοὶ προσεφώνησαν ὀνομαστί, ἐρωτήσασαί με, ἂν
δὲν τὰς γνωρίζω. Ἐγὼ δ' ἐκ τῆς φωνῆς καὶ ἐκ τῶν ἰδιαιτέρων
τρόπων τῆς μιᾶς, μετ' ἐκπλήξεως ἀνεγνώρισα Ῥωσσίδα τινα
πριγκήπισσαν, γνωστοτάτην εἰς τὴν ἀνωτέραν κοινωνίαν, καὶ τότε
εὐκόλως ἐνόησα ὅτι ἡ ἄλλη ἦν ἐπίσης γνώριμός μου ὡραία Ῥωσ-
σίς, καὶ αὕτη σύζυγος Γερουσιαστοῦ, ἀμφότεραι ἐκ περιεργείας
ἐλθοῦσαι ὑπὸ τὴν προστασίαν τῆς προσωπίδος νὰ ἰδῶσιν ἓνα

τῶν ἀπαραδειγματίστων ἐκείνων χορῶν, ὥς ἄλλοτε εἶχον ἀπαντή-
σει ἐκεῖ καὶ τὴν Αὐτοκράτειραν. Μετ' αὐτὴν δὲ προσῆλθέ μοι
ἄλλη προσωπιδοφόρος, εἰς πλούσιον ἐρυθρὸν ἐκ τῆς κεφαλῆς κα-
τιὸν κάλυμμα (domino) ἐνειλιγμένη, καὶ πολλὰ μοὶ εἶπεν ἄστεϊα
καὶ κοῦφα, οἷα φιλοῦσι λέγειν οἱ προσωπιδοφόροι· ἀλλὰ ταύτην
δὲν ἀνεγνώρισα· ἠτοιμαζόμενην δὲ ν' ἀπέλθω, ὅτε ὁ κ. Houssay
ἐπέμεινε νὰ μείνω διὰ τὸ δεῖπνον κατὰ τὰς 2 μετὰ μεσονύκτιον,
καί, ἵνα νικήσῃ τὴν ἀντίστασίν μου, μὲ παρουσίασεν εἰς μίαν τῶν
προσωπιδοφόρων, καὶ μοὶ τὴν ἐσύστησεν, ἵνα ὁδηγήσω αὐτὴν
εἰς τὴν τράπεζαν. Οὕτω, μείνας δεδεμένος, ἀνέβην μετ' αὐτῆς
εἰς τὸν ἀνώτερον δόμον, κατεχόμενον πάντα ὑπὸ μακρῶν καὶ
πολυτελῶς διεσκευασμένων τραπεζῶν, καὶ ἐκάθησα μεταξὺ τοῦ ἀπεί-
ρου ὁμίλου τῶν συνδαιτυμόνων, ἔνεκα τῆς στενοχωρίας ἴσως
ἀμελοῦντος ἐνίοτε τοὺς κανόνες τῆς αἰσχημοσύνης, ὥστε καὶ συ-
νέβαινε κυρίαί, δι' ἔλλειψιν θέσεως, νὰ κάθηνται εἰς τὰ γόνατα
τῶν συνοδευόντων αὐτάς. Ἡ ἐδική μου κυρία εὐτυχῶς τοιαύτας
ἀξιώσεις δὲν εἶχεν. Ἀλλὰ μετ' ὀλίγον, ὥς καὶ ἄλλαι πολλαί, ἀφῆ-
ρεσε τὴν προσωπίδα τῆς, καὶ εἶδον κυρίαν ἄγνωστόν μοι, ἀλλ' εὐ-
ειδῆ, ἣτις μοὶ εἶπεν ὅτι ἦν αἰσὸς τοῦ μεγάλου μελοδράματος.
Ἀπέναντι δ' ἡμῶν εἶδον καθημένην τὴν τὸ ἐρυθρὸν δόμινον
φέρουσαν, ἣτις μοὶ εἶχεν ὁμιλήσει εἰς τὴν αἴθουσαν τοῦ χοροῦ,
ἥδη δὲ γυμνώσασαν καὶ αὐτὴν τὸ πρόσωπον καὶ τοὺς ὤμους
τῆς, καὶ μετὰ πολλῆς οἰκειότητος ἀποτεινομένην πρὸς τὰς παρα-
καθημένας αὐτῇ. Ἐρωτήσας δὲ τὴν σύντροφόν μου, ἂν τὴν γνω-
ρίζῃ, ἔμαθον, μετὰ τινος ἐκπλήξεως, ὅτι ἦν ἡ κυρία Ῥατάτση,
σύζυγος τοῦ ποτὲ Πρωθυπουργοῦ τῆς Ἰταλίας. Ἐγερθεῖς, ἐπο-
μένως, ἐπορεύθην πρὸς αὐτὴν καὶ τὴν ηὐχαρίστησα, διότι εἶχε
πρώτη προσέλθει πρὸς ἐμέ, καὶ τῇ ἐπαύριον τὴν ἐπεσκέφθην εἰς
τὴν οἰκίαν τῆς· τῇ δ' ἐπιούσῃ μοὶ ἔπεμψε τόμον τῶν τελευταίων
γαλλικῶν στίχων τῆς, διότι, γνωρίζων ὅτι ἦτο συγγραφεύς, εἶχον
ὁμιλήσει μετ' αὐτῆς περὶ τῶν ποιημάτων τῆς. Ἀλλὰ δὲν ἐξηκο-
λούθησα περαιτέρω τὴν μετ' αὐτῆς σχέσιν. Ἦν δὲ θυγάτηρ τοῦ
ποτὲ ἐν Ἀθήναις χρηματίσαντος Πρέσβεως τῆς Ἀγγλίας κ. Wyse
καὶ ἡ μήτηρ τῆς ἦν τοῦ μεγάλου Ναπολέοντος ἀνεψιά.

Μετά τινας δ' ἡμέρας ἐπανῆλθον αὐθις εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ κ. Houssay, ἀλλὰ προσκεκλημένος εἰς μουσικὴν συναυλίαν ὑπὸ τῆς Ἀμερικανίδος κυρίας Stebbins, ἣτις εἶχεν ἐνοικιάσει τὸ ἥμισυ τῆς οἰκίας, ἐπὶ τῷ ὄρφ, ὁσάκις, ἢ αὐτῇ, ἢ ὁ οἰκοδεσπότης ἔδιδε μεγάλην συναναστροφὴν, ἢ πᾶσα οἰκία νὰ τίθεται εἰς τὴν διάθεσιν τοῦ ὑποδεχομένου. Εἰς τὴν συναυλίαν δὲ ταύτην, ὡς πρώτην αἰοιδόν, ἀνεγνώρισα τὴν κυρίαν, ἣν εἶχον φέρει εἰς τὸ δεῖπνον τὴν ἐσπέραν τοῦ μεγάλου χοροῦ. Εἰς τὸν χορὸν δ' ἐκεῖνον καὶ ἄλλη τις τῶν μετημφιεσμένων μ' ἐπλησίασε καὶ πολλὰ μοὶ εἶπεν ἀστεῖα· τῇ δ' ἐπαύριον ἔλαβον ἐπιστολὴν λέγουσαν ὅτι ἡ κυρία ἐκείνη, ἂν αἱ ἀνοησίαι ὅσας μοὶ εἶπε δὲν μὲ δυσηρέστησαν, μὲ παρακαλεῖ διὰ βραχεῖαν συνέντευξιν, διότι ἔχει νὰ μὲ παρακαλέσῃ διὰ τι ἀφορῶν τὴν ὑπηρεσίαν μου. Ἀπελθὼν δὲ πρὸς αὐτήν, εὔρον νέαν ὥραϊαν, ἀδελφήν, ὡς μοὶ εἶπε, τῆς συζύγου ἑνὸς τῶν Γραμματέων τῆς Ἰταλικῆς Πρεσβείας. Μοὶ διηγήθη δ' ὅτι ὁ σύζυγός της πρὸ καιροῦ εἶχε μεταβῆ εἰς τὴν Ἑλλάδα, τὸ τελευταῖον τῇ εἶχε γράφει ἐκ Μήλου, καὶ ἔκτοτε πλέον οὐδὲν ἔμαθε περὶ αὐτοῦ, καὶ μὲ παρεκάλεσεν, εἰ δυνατόν, νὰ προκαλέσω ἐρεῦνας. Καὶ περὶ τούτου μὲν ἔγραψα εἰς τὴν Κυβέρνησιν· ἀλλ' ἐνόμισα περιττὴν τὴν ἰδιωτικὴν σχέσιν μετὰ τῆς κυρίας ταύτης, ὡς ἐν γένει λίαν ἀξιοσύστατος δὲν ἐφαίνετο ἢ πασῶν τῶν κυριῶν, ὅσαι ἐκόσμουν τοὺς χοροὺς τοῦ κ. Houssay, πλὴν τῶν ἐκ περιεργείας ἐκεῖ μεταβαινουσῶν.

Τότε περίπου ὁ ἐπὶ τῶν Ἀρχείων τοῦ Ὑπουργείου τῶν Ἐξωτερικῶν κ. Feuillet de Conche μοὶ ἔδειξεν, εἰς δύο ἐπανειλημμένας ἡμέρας, τὴν ἀπαράμιλλον συλλογὴν, ἣν ἐκέκτητο 30.000 αὐτογράφων, ἐν οἷς εἶδον ἐπιστολάς τοῦ Ἀμερικού, παμπόλλους τῶν ἐπισημοτέρων Ἰταλῶν καλλιτεχνῶν, ἄλλας τῶν ἀρχαίων βασιλέων τῆς Γαλλίας, ἀπὸ Ἐρζίκου Β', οὐκ ὀλίγας ἐρωτικὰς τοῦ Ῥισελιὲ κτλ., ἀλλὰ μόνον περὶ τὰς 5.000 ἐπρόφθασα νὰ φυλλολογήσω.

Μεταξὺ δὲ τῶν ξένων, μὴ Γάλλων, μεθ' ὧν ἐσχετίσθην κατὰ τὸ ἔτος τοῦτο ἀναφέρω τὸν γνωστὸν ἐν τοῖς πολιτικοῖς λόγοις Milner Gibson, καὶ τὴν Ἀγγλίδα κυρίαν Webster, ποιήτριαν,

συγγραφέα, ζωγράφον, καὶ εἰς τὰ περὶ πνευματισμοῦ βαθέως ἀσχολουμένην.

Παρὰ τῷ Πρέσβει δὲ τοῦ Βελγίου Βαρ. Bayens, ἐδείπνησα μετὰ Μαρκησίας τινὸς Χριστίνης, θυγατρὸς τῆς Βασιλίσσης τῆς Ἰσπανίας Χριστίνης· καὶ παρὰ τῷ τῆς Ὁλλανδίας ἀπήντησα τὸν νέον Δοῦκα Hamilton, καὶ τὸν σύζυγον τῆς ἀδελφῆς αὐτοῦ, Πρίγκηπα τοῦ Μονάκου, περὶ οὗ πολλὰ ἐκακολογοῦντο, καὶ ὃν μέχρι τέλους διεζεύχθη ἡ ὥραία του σύζυγος.

Τὴν ποτὲ ἐπιστήθιον φίλην τῆς Αὐτοκρατορίσσης, τὴν ἐξ Ἀβάνης κόμησαν Φερνανδίνην, ἣτις ἦν γείτων μου, πολλάκις ἐπεσκεπτόμην, καὶ εἰς ἓν τῶν γευμάτων αὐτῆς συνηντήθην μετὰ τοῦ ἐπὶ Ἀρμανσπέργου εἰς τὴν Ἑλλάδα ἐπιδημήσαντος Ἰσπανοῦ Bethnar, ὅστις εἶχε τότε νυμφευθῇ Ἑλληνοῤῥωμανίδα, τὴν κυρίαν Καντακουζηνοῦ. Ἐκεῖ ἐγνώρισα καὶ τὸν Ἰταλὸν Μαρκήσιον καὶ τὴν Μαρκησίαν Arcisoglio, καὶ προσέτι τὴν ὥραίαν κυρίαν Βιλλνέβ, σύζυγον τοῦ ἐν Ἑλλάδι Πρέσβους τῆς Βρασιλίας, παρ' ἧ τῇ 30 Μαΐου (11 Ἰουνίου) προσεκλήθημεν εἰς πρωτὴν συναναστροφὴν, δοθεῖσαν εἰς τιμὴν τῆς θυγατρὸς τοῦ Αὐτοκράτορος τῆς Βρασιλίας καὶ τοῦ γαμβροῦ καὶ διαδόχου αὐτοῦ, Κόμητος d'Eu, μεθ' οὗ πολλὰ περὶ τοῦ σεβαστοῦ πενθεροῦ του συνδιελέχθη. Παρῆσαν δὲ καὶ πάντες οἱ ἐν Παρισίοις Ὁρλεανίδαι.

Ἐφθασαν δὲ κατ' ἐκείνην τὴν ἐποχὴν καὶ μ' ἐπεσκεψάμεθα εἰς Παρισίους, ἡ ἐκ Κωνσταντινουπόλεως γνώριμός μου ὥραία Ἀρμενία κυρία Ἀλλαβερδῆ, ὁ χρηστὸς πατριάρχης Ζηνόπουλος, καὶ ὁ Σάθας, ὅστις καὶ ἔκτοτε διέμεινεν αὐτόθι, ἐξόχως ὑπὸ τοῦ Συλλόγου τῶν Ἑλληνικῶν Γραμμάτων ἐκτιμηθεὶς διὰ τὰς μεσαιωνικὰς ἐργασίας του.

Μετὰ μεγάλης δὲ χαρᾶς ἔβλεπον πάντοτε τὸν σοφὸν συνάδελφόν μου Βράϊλαν ὅσάκις ἤρχετο εἰς Παρισίους, ὥς καὶ τότε, παρασκευάζων, ὥς μοι εἶπε, γαλλιστὶ φιλοσοφικὸν σύγγραμμα εἰς ἔκδοσιν. Τὸν συνώδευσα δ' εἰς τὴν Ἀκαδημίαν, τὴν τε τῶν Ἱστορικῶν καὶ τῶν Πολιτικῶν Ἐπιστημῶν, καὶ τὸν παρουσίασα εἰς τὰ ἐξοχώτερα τῶν μελῶν, ὧν τινὰ ἐγνώριζον καὶ ἐξετίμων τὰ ἔργα του. Μοὶ ἀνέγνω δ' εἰς τὴν οἰκίαν του καὶ τινὰ ἴδια ἰταλικά

ποιήματα, ἄξια τῶν ἀρίστων ποιητῶν τῆς Ἰταλίας. Προσέτι μοὶ ἀνέγνω καὶ τὰς ἑξ πρώτας στροφὰς τῆς Ἱερουσαλήμ τοῦ Τάσσου, μεταφρασθεῖσας ἐλληνιστὶ ὑπὸ τοῦ ἐν Λονδίῳ Πρεσβευτοῦ τῆς Τουρκίας κ. Μουσούρου, ἀνομοιοκαταλήκτως, πλὴν τοῦ τελευταίου στίχου ἐκάστης στροφῆς, εἰς γλῶσσαν ἀκριβεστάτην μὲν, ἀλλὰ καὶ τραχυτάτην. Ἐμαθον δὲ μετὰ ταῦτα ὅτι, ὅτε ὁ ἑξοχος ἀνὴρ ἤκουσε παρὰ τοῦ κ. Βράϊλα ὅτι ἐγὼ ἤμην σχεδὸν περὶ τὰ τέλη πάσης τῆς μεταφράσεως, ἀνέστειλε τὴν ἐδικήν του, ἀναλαβὼν τὴν τοῦ Δάντου, ἣν καὶ ἐπεράτωσε. Καὶ ἕτερος δ' ὁμογενής, ὁ πεπαιδευμένος καὶ ὡς ποιητῆς γνωστὸς Κεφαλλὴν κ. Ἰουλ. Τυπάλδος, ἐπισκεφθεὶς με κατὰ τοὺς αὐτοὺς χρόνους, μοὶ εἶπεν ὅτι μετέφρασε τὰ πέντε πρῶτα ἄσματα τῆς Ἱερουσαλήμ· ἀλλ' ὅτε ἤκουσεν ὅτι ἐγὼ εἶχον ἤδη περατώσει τὸ ἰη', ἀπέστη καὶ οὗτος, καὶ λυποῦμαι ὅτι οὕτως, ἑξ αἰτίας μου, ἡ ἡμετέρα φιλολογία ἐστερήθη δύω ἑτι μεταφράσεων τοῦ Ἰταλικοῦ ἀριστουργήματος.

Ἐλπὴν προσέτι, μᾶλλον Ἑλληνοβλάχος ἦν ὁ καμπρὸς ὁξύφωνος **Οὔριος**, ὅστις ἐν Λονδίῳ εἶχε γίνεαι γνωστός, ψάλλων ἐν συναυλίαις, καὶ ὄν, κατὰ τὴν ἀρχὴν τοῦ ἔτους, ἤκουσα καὶ ἐθαύμασα εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ ἐπισήμου ἱατροῦ καὶ καθηγητοῦ, τοῦ ὁμογενοῦς κ. Πανᾶ.

Τότε δὲ περίπου προσῆλθέ μοι ὁ συντάκτης ἐφημερίδος τινός, τῆς Tradition nationale, ἧς κατὰ πρῶτον ἐγὼ ἤκουον τὸ ὄνομα, καὶ προσέφερε τὰς στήλας αὐτῆς εἰς τὴν Ἑλλάδα, ἐπὶ μόναις 50.000 φράγκων. Ἀλλ' ἠναγκάσθην νὰ τῷ ἀποκριθῶ ὅτι, ὑπέροποτε λυποῦμαι διὰ τὴν πτωχείαν τῆς πατρίδος μου, ἀδυνατούσης ν' ἀγοράσῃ τὴν πολύτιμον προσφερομένην αὐτῇ ὑπηρεσίαν. Προέβλεπε δ' ὁ κύριος οὗτος ταχίστην τὴν ἐπανόρθωσιν τῆς νομίμου βασιλείας ἐν Γαλλίᾳ.

Ἐκ τῶν ἐπισήμων δὲ φίλων καὶ γνωρίμων μου ἀνῆρπασεν ὁ θάνατος κατὰ τὸ πρῶτον ἡμῖν τοῦ ἔτους τούτου τὸν ἑξοχον πολιτικὸν καὶ φιλέλληνα St Marc Girardin, καὶ τῇ 3)15 Ἀπριλίου παρέστην εἰς τὴν πολυτελεστάτην κηδείαν τοῦ ἐν St Germain, ἣν καὶ ὁ Δοῦξ τῆς Ὠμάλης καὶ πᾶσα ἡ Ἀκαδημία ἐτίμησε, καὶ

δι' ἣν, κατὰ προτροπὴν καὶ ὁδηγίαν μου, οἱ ἐν Παρισίοις Ἑλληνες φοιτηταὶ ἔπεμψαν στέφανον εἰς τὴν χήραν του.

Τῇ 20 Μαΐου ἀπεβίωσεν ὁ ἐνθουσιῶν ὑπὲρ τῆς Ἑλλάδος ποιητῆς Lebun, ἀφ' οὗ ὀλίγας ἡμέρας πρὶν μοὶ προσέφερε τὰ ποιήματά του, καὶ τῇ 25 τοῦ αὐτοῦ μηνὸς συνώδευσα εἰς τὸ κοιμητήριον τὸν νεκρὸν τοῦ ποτὲ γνωρίμου μου Ἡγεμόνος τῆς Βλαχίας Βιβέσκου.

Κατὰ τὰς ἀρχὰς δ' Ἰουνίου, ἐλθὼν πρὸς ἐμὲ ὁ τελευταῖος πρὸ τοῦ πολέμου Πρέσβυς τῆς Γαλλίας ἐν Πρωσσία κ. Βενεδέτης, μοὶ εἶπεν ὅτι ἡ σύζυγός του ἔπνεε τὰ λοίσθια καὶ τὸν ὠδήγησα, ἵνα ἐπικαλεσθῇ τὴν πνευματικὴν ἀρρώγην τοῦ Ῥώσσου ἱερέως, διότι ἡ κυρία Βενεδέτη ἦν Ἑλληνὶς ὀρθόδοξος· τῇ δὲ 6 τοῦ μηνὸς παρευρέθην εἰς τὸν ἐνταφιασμὸν της.

Περὶ τὰ μέσα δὲ τοῦ Ἰουλίου, θλιβερωτάτῃ μὲ προσέβαλεν ἀγγελία. Ἡ νέα Δώρα, θυγάτηρ τῆς κυρίας Schultze, ἀνεψιᾶς τοῦ Ἀκαδημαϊκοῦ Φιλαρέτου Châles, εἶχε πεμφθῇ εἰς Ἰταλίαν, ἵνα τελειοποιηθῇ εἰς τὴν φωνητικὴν μουσικὴν. Πρὸ τινος δ' εἶχον μεταβῇ ἐκεῖσε, ἵνα τὴν ἐπισκεφθῶσι, καὶ ἡ μήτηρ αὐτῆς μετὰ τοῦ θείου, καὶ διέτριβον ἐν Βενετίᾳ, ὅπου, ὑπὸ χολέρας προσβληθεὶς, ἐν βραχυτάτῳ χρόνῳ ἀπεβίωσεν ὁ διάσημος συγγραφεὺς καὶ στενώτατος φίλος μου, ὥς μετ' ὀλίγας ἡμέρας μοὶ διηγήθησαν ἐν δακρύοις καὶ αἱ δύο κυρίαι, ἐν βαθεῖ πένθει ἐπανελθοῦσαι.

Ἐξ Ἀθηνῶν δὲ μοὶ ἦλθε, περὶ τὰ τέλη Μαρτίου, ἡ θλιβερά ἀγγελία τῆς ἀποβιώσεως τοῦ υἱοῦ τοῦ φίλου μου Κωνσταντίνου Παπαρηγοπούλου, τοῦ Δημητρίου, ὅστις, ἂν δὲν ἀνηρπάζετο εἰς τὸ ἄνθος τῆς ἡλικίας του, ὑπέσχετο ν' ἀναπτυχθῇ εἰς ποιητὴν διακεκριμένον.

Εἰς ἐπισημοτάτην δ' Ἀκαδημαϊκὴν τελετὴν παρευρέθην τῇ 22 Μαρτίου (3 Ἀπριλίου), τὴν τῆς παραδοχῆς τοῦ Δουκὸς τῆς Ὠμάλης, ἥτις, ἐπὶ τοῦ Αὐτοκράτορος, πιθανῶς θὰ ἦτον ἀνέφικτος, ἀλλὰ καὶ τότε ἐτίμα τὴν ἀνεξαρτησίαν τοῦ σοφοῦ σώματος, τολμῶντος, ἐν μέσῃ δημοκρατίᾳ, νὰ δεχθῇ εἰς τοὺς κόλπους του βασιλικὸν γόνον. Ἐν τῇ αἰθούσῃ ἦσαν μέχρις ἀποπνιγμοῦ πυκνοὶ οἱ ἀκροαταί, διότι τὰ εἰσιτήρια ἀπὸ ἐνὸς ἤδη ἔτους ἐπεζη-

τοῦντο· ἐγὼ δ' ἔλαβον θέσιν ἀμέσως ὀπίσω τοῦ Δουκὸς, μεταξὺ τῶν κ. κ. Casimir Perrier καὶ Vilet, καὶ τοῦτο μεγάλην ἐνεποίησεν ἐντύπωσιν εἰς τοὺς παρόντας τῶν συναδέλφων μου καὶ ἄλλων ἐπισήμων Γάλλων, ἀγνοοῦντας ὅτι ἀπετέλουν μέλος τῆς Ἀκαδημίας καὶ αὐτοδικαίως ἐκεῖ ἐκαθήμην. Ὅτε δὲ τοῦτο ἐγένετο γνωστόν, ἡ Πριγκήπισσα Τρουβετσκόη μὲ παρεκάλει νὰ συντελέσω εἰς τὴν ἐκλογὴν τοῦ Λαγηρυνιέρου, ὡς Ἀκαδημαϊκοῦ. Τοῦ Δουκὸς δ' ἀνάδοχοι ἦσαν οἱ κύριοι Θιέρσος καὶ Γυζότος, ἀμφότεροι ἐν μεγάλῃ στολῇ, καὶ ὁ δεύτερος ἀνέγνω αὐτοῦ τὸν πανηγυρικόν, θαυμασίως συντεταγμένον, ὁ δὲ Δούξ, κατὰ τὰ εἰθισμένα, ἀνέγνω τὸν τοῦ προκατόχου αὐτοῦ, τοῦ Μοντελαμβέρτου, λαμπρὸν καὶ διὰ τὴν τέχνην τοῦ λόγου καὶ διὰ τὰς ἐννοίας, καὶ περὶ αὐτοῦ ὁ κ. Γυζότος τὸ ἐσπέρασεν, ὅτε τὸν ἐπεσκέφθην, μοὶ εἶπεν ὅτι ἔβλεπέ τις ἐν αὐτῷ τὸν στρατιώτην, τὸν λόγιον καὶ τὸν ἡγεμόνα· ἐγὼ δὲ τῷ ἀπήντησα ὅτι ἤθελον νὰ προσθέσῃ καὶ τὸν πολιτικόν, τὸν πολίτην, τὸν Γάλλον, τὸν ἄνθρωπον.

Μεταξὺ δὲ τῶν ἐν Παρισίοις ἰδιωτικῶν μου περιπετειῶν θέλω ἀναφέρει, ὅτι παρευρέθην καὶ εἰς τοὺς γάμους τῆς χαριεστάτης κυρίας Δελαπόρτ, ὁμοπατρίου ἀδελφῆς τῆς κυρίας Casimir Perrier, νυμφευθείσης τὸν υἱὸν αὐτῆς· παρέστην δ' ὡς παράνυμφος, καὶ εἰς τοὺς γάμους τῆς Ἑλένης, θυγατρὸς τοῦ Δημητρίου Ῥίζου, καὶ ἐγγόνου τοῦ ποιητοῦ καὶ πολιτικοῦ ἀνδρὸς Ἰακώβου Ῥίζου, μετὰ τοῦ Φωκ. Νέγρη, υἱοῦ τοῦ μαθηματικοῦ Κωνσταντίνου.

Πλήρης χαρίτων ἦν ἡ γνώριμός μου κυρία Μαρσιλλιὰκ, εἰς ἧς τὸ ῥιπίδιον, παρακληθεὶς, ἔγραψα στίχους.

Τῇ 30 Ἀπριλίου παρευρέθην, μετὰ τῆς συζύγου μου, εἰς λαμπρὰν πρωϊνὴν συναναστροφὴν (matinée) τῆς Μαρκησίας Γαλλουέρα, καθ' ἣν ἡ μουσικὴ ἐπαιάνιζεν εἰς τὸν ἀπέραντον κήπον τῆς μεγαλοπρεποῦς οἰκίας, ἔψαλλε δ' εἰς τὴν αἴθουσαν ἡ ἀπαράμιλλος ἀοιδὸς τῶν μικρῶν ἀσμάτων Judic, καὶ πολλὰς ἀπήντησα ἐκεῖ ἐπισημότητας, ἐν ἄλλοις τὸν συγγραφέα καὶ πολιτικὸν ἄνδρα κ. d'Haussonville, ἀδελφὸν τῆς κ. Casimir Perrier.

Ἐν τούτοις, τῆς πρὸ δύο ἐτῶν ἀρξαμένης ὑποθέσεως τοῦ Λαυρίου ἐβράδυνεν ἡ λύσις εἰσέτι, εἰ καὶ ἐπέμενον μὲν ἡ Γαλ-

λία καὶ ἡ Ἰταλία ὑποστηρίζουσαι τὰς ἀξιώσεις τῶν ξένων ἀπαιτητῶν καὶ ὅσημέραι ἐγίνοντο ἀπειλητικώτεραι, οὐχ' ἦττον ὁμως ἀπέφευγον ἔτι νὰ προβῶσιν εἰς τὴν διὰ βίας αὐτοδικίαν, ἴσως, καθ' ὃ ἐνορῶσαι ὅτι, ἀληθῶς, δὲν ὑπερεμάχουν ὑπὲρ τοῦ δικαίου. Ἰδίως ἐναντίος ἡμῶν ἐδείκνυτο ὁ Ὑπουργὸς Ρεμυζά, ὅστις μοὶ ἐφάνη πάντοτε ἔχων ὀλιγωτέραν κρίσιν περὶ τὰ πολιτικὰ ἢ ὅτι ἐθεωρεῖτο κεκτημένος εἰς τὴν φιλολογίαν.

Βλέπων δ' ἐγὼ μετ' ἀνησυχίας τὴν παράτασιν ταύτην τῆς ὑποθέσεως, ἥτις ἐπὶ μᾶλλον καὶ μᾶλλον ἐξηρέθιζε τὰς δύο Δυνάμεις κατὰ τῆς Ἑλλάδος, ἐπορεύθην μίαν ἐσπέραν εἰς Βερσαλίαν. καὶ παρεκάλεσα τὸν κ. Θιέρσον νὰ μοὶ δώσῃ ὀλίγων στιγμῶν ἀκρόασιν, ὅπερ προθύμως ἐδέχθη, καὶ μ' ἔλαβεν ἐκ τῆς χειρὸς. ἵνα μὲ ὀδηγήσῃ εἰς τὴν ἐξωτερικὴν γενὴν αἰθουσάν, ἐνθα ἐδυνάμεθα ἡσυχώτερον νὰ συνομιλήσωμεν.

Ἀλλ', ἐξερχομένους, μὲς ἀπηντήσαν, εἰσερχόμενοι, δύο ἐκ τῶν ἐπισημοτέρων Βουλευτῶν, καὶ ὁ κ. Πρόεδρος, κρατῶν με πάντοτε ἀπὸ τῆς χειρὸς, τοὺς ἐδεξιάθη, εἰσήγαγεν αὐτοὺς εἰς τὸ δωμάτιον τῆς ὑποδοχῆς, καὶ πολλὰ μετ' αὐτῶν συνδιελέγη περὶ τῶν ζητημάτων τῆς ἡμέρας. Ὅτε δέ, μεθ' ἱκανὴν ὥραν, τῷ παρετήρησα κρυφίως, ὅτι ἐλησμόνησε τὴν παράκλησίν μου περὶ βραχείας ἀκροάσεως,

— «Ἐχετε δίκαιον, φίλτατε» μοὶ εἶπεν. «Ἐλθετε, ὑπάγωμεν ἔξω νὰ καθήσωμεν ἐκεῖ εἰς τὴν γωνίαν καὶ νὰ τὰ εἰπῶμεν».

Ἀλλὰ μόλις ἐξήλθομεν, καὶ ἰδοὺ ἀπηντήσαμεν ἄλλον κύριον εἰσερχόμενον.

— «ὦ, ἀγαπητέ», ἀνέκραξεν ὁ κ. Θιέρσος. Ἐπανῆλθες λοιπόν! Ἀπὸ τὰς ἐρήμους τῆς Ἀφρικῆς! Πόσον χαίρω ἐπαναβλέπων σε σῶον. Ἐλθέ, διηγήθητι τὰ τῆς περιέργου καὶ ἐπικινδύνου ὁδοιπορίας σου, ἥτις ἦτο καὶ πλήρης κινδύνων».

Καὶ οὕτω, πάντοτε κρατούμενος ἐκ τῆς χειρὸς ὑπὸ τοῦ Προέδρου, ἠναγκάσθην ν' ἀκούσω πάντα τὰ τῆς περιέργου καὶ ἐπικινδύνου ὁδοιπορίας τοῦ περιηγητοῦ τούτου, οὗ δὲν ἐνθυμοῦμαι τὸ ὄνομα.

“Οτε δ’ αὐτὸς εἰσῆλθε τέλος, ἵνα προσφέρῃ τὰ σεβάσματά του καὶ εἰς τὴν κ. Θιέρσον, ἠρώτησα μειδιῶν τὸν κ. Πρόεδρον ἂν ὑπῆρχον ἴσως καὶ εἰς ἄλλα μέρη τῆς γῆς περιηγηταί, οἵτινες νὰ μὴ εἶναι ἀπίθανον νὰ ἐπανέλθωσιν ἐπίσης ἀπροσδοκῆτως. Ὁ δὲ γελάσας,
— «Ἀληθές, ἀληθές», εἶπε. «Καθήσωμεν εἰς τὸ ἀνακλιντήριον τοῦτο. Σᾶς ἀκούω».

— «Θέλω, Κύριε Πρόεδρε, τῷ ἀπῆντησα, νὰ σᾶς εἰπῶ τινὰς λέξεις περὶ Λαυρίου καὶ περὶ τοῦ τρόπου καθ’ ὃν, ὥς ἐγὼ φρονῶ, δύναται τέλος νὰ λάβῃ πέρας ἡ ἀτελεύτητος αὕτη ὑπόθεσις».

Τότε ἠνεώχθη πάλιν ἡ θύρα, καὶ εἰσῆλθεν ὁ κ. Ρεμυζά.

— «Ἰδού», μοὶ εἶπεν «ὁ Ὑπουργὸς τῶν Ἐξωτερικῶν. Ἐπιτρέπετε νὰ παθευρεθῇ καὶ ἐκεῖνος εἰς τὴν συνδιάλεξιν;»

— «Εὐτυχεστάτη σύμπτωσις», εἶπον, «καὶ παρακαλῶ διὰ τοῦτο».

Οὕτω προελθὼν, ἐκάθησεν ἀπέναντι ἡμῶν καὶ ὁ κ. Ρεμυζά, μὴ εἰπὼν οὐδὲ μίαν λέξιν κατὰ πᾶσαν τὴν συνδιάλεξιν. Ἐγὼ δέ, ἀφ’ οὗ βραχυλόγως συνεκεφαλαίωσα τοὺς δικαίους λόγους, οἷς ἐπρότεινεν ὑπὲρ ἐαυτῆς ἡ Ἑλλάς.

— «Ἡξεύρω», προσέθηκα, «ὅτι δὲν θέλετε ν’ ἀναγνωρίσητε τὴν ὀρθότητα τῶν διῤσχυρισμῶν ἡμῶν. Ἀλλ’ ἡ ἐπ’ ἀπειρον παράτασις τῆς ὑποθέσεως εἰς οὐδένα συμφέρει. Θέλετε τὴν λύσιν αὐτῆς; Κατ’ ἐμέ, εἷς τρόπος ὑπάρχει πρὸς τοῦτο. Διατάξατε τὴν ἐν Ἀθῆναις Πρεσβείαν ὑμῶν ν’ ἀρνηθῇ πᾶσαν περαιτέρω ὑποστήριξιν εἰς τὸν κ. Ροῦ, καὶ ζητήσατε παρὰ τῆς Ἰταλικῆς κυβερνήσεως νὰ πράξῃ τὸ αὐτὸ ὥς πρὸς τὸν κ. Σερπιέρην. Ἐν ὅσῳ οἱ κύριοι οὗτοι νομίζουν ἐαυτοὺς ἔχοντας τὴν ὑποστήριξιν δύο Μεγάλων Δυνάμεων, προτείνουν αἰσιώσεις γελοίως ὑπερβολικάς, ἃς ἐπὶ μᾶλλον αὐξάνουσι, καὶ εἰς ἃς ἡ Ἑλλάς οὐδέποτε θέλει ἐνδώσει, πλὴν ἂν μεταχειρισθῇτε τὴν βίαν. Ἀλλὰ ταύτην δὲν θὰ μεταχειρισθῇτε, διότι, καὶ ἂν δὲν τὸ λέγητε, ἔχετε τὴν πεποίθησιν ὅτι οἱ προστατευόμενοι ὑμῶν δὲν ἔχουσι τὸ δίκαιον ὑπὲρ ἐαυτῶν. Εἰπέτε τοις ὅτι τοὺς ἐγκαταλείπετε καὶ θὰ γίνωσιν ἐνδοτικώτεροι, καὶ ἡ ὑπόθεσις ταχέως θὰ λήξῃ εἰς συμβιβασμόν.

Μετά τινὰς δ’ ἀντιπαρατηρήσεις, ἃς ἐπολέμησα, ὁ κ. Θιέρσος,

— «Ἔσιω», εἶπε, θὰ ἐνεργήσω κατὰ τὴν συμβουλήν ὑμῶν.

Εἶθε τὸ ἀποτέλεσμα ν' ἀποβῇ ὅσον αἷσιον τὸ ἐλπίζετε».

Μετὰ τρεῖς ἡμέρας, ἰδὼν τὸν κ. Ῥεμυζά, τὸν ἠρώτησα ἂν ἐγένετό τις ἐνέργεια κατὰ τὴν ὑπόσχεσιν τοῦ κ. Προέδρου· ὁ δὲ μοὶ ἀπήντησεν ὅτι ποτὲ εἴτι ὁ κ. Πρόεδρος ὑποσχεθῇ δὲν μένει ἀνενέργητον.

Καὶ τῷ ὄντι δὲ τοιαύτην ἔλαβεν ἔκτοτε στροφὴν ἢ ὑπόθεσις ἐν Ἀθήναις, καὶ μετ' ἐλάχιστον χρόνον ἐπῆλθεν ἡ ποθητὴ λύσις διὰ συμβιβασμοῦ, εἰς οὗ τὴν ἐκτέλεσιν μετέσχεν ὁ κ. Συγγρός. Ἐπανελθὼν δ' ἐξ Ἀθηνῶν ὁ Πρέσβυς κ. Φαρῶν κατ' ἀρχὰς Ἀπριλίου εἶπε τῷ κ. Ῥεμυζά ὅτι γενικὴν προὔξενησεν εὐχαρίστησιν ἐν Ἀθήναις ἡ λύσις, καὶ δημοτικὸν κατέστησε τὸν πρὶν ὑποβλεπόμενον Σερπιέρην.

Ὅτε ὅμως, μετὰ τινα χρόνον, τὸ Ὑπουργεῖον ἐξέδωκε τὴν **Κυανὴν Βίβλον**, ἥτοι τὴν συλλογὴν τῶν ἀφορώντων τὴν ὑπόθεσιν ἐπισήμων ἐγγράφων, ὁ Διευθυντὴς ἐλησμόνησε νὰ συνεκδώσῃ καὶ τὴν ἐμὴν ἐκθεσὶν περὶ τῆς συνδιαλέξεώς μου μετὰ τοῦ κ. Θιέρσου, εἰς ἣν ὅμως καὶ μόνην ἡ ἐπὶ δύο ἔτη μάτην ἐπιδιωκομένη λύσις ὠφείλετο.

Κατὰ νοῦν δὲ πάντοτε ἔχων τὴν ἀνάγκην μορφώσεως ἐθνικοῦ θεάτρου, ἱκανοῦ νὰ συντελέσῃ εἰς τὴν διανοητικὴν καὶ ἠθικὴν ἀνάπτυξιν τῆς Ἑλλάδος, ἐπεδίωξα τὴν γνωριμίαν καὶ σχέσιν τοῦ κ. Ambroise Thomas, Διευθυντοῦ τοῦ Θεατρικοῦ Διδασκαλείου (Conservatoire) ἐν Παρισίοις, καὶ ὑπὸ τὴν διεύθυνσιν αὐτοῦ, ἐπεσκέφθην τὰς κλάσεις τοῦ ᾄσματος, τῆς ἀπαγγελίας καὶ τὴν πολύτιμον βιβλιοθήκην καὶ τὸ μουσεῖον τοῦ καταστήματος, καὶ μοὶ ἐβεβαίωσεν ὁ Διευθυντὴς ὅτι νέοι καὶ νέαι ἐξ Ἑλλάδος, ἂν μόνον ὁπωσοῦν γνωρίζωσι τὴν Γαλλικὴν, δύνανται ἄριστα ἐντὸς δύο ἐτῶν εἰς τὸ διδασκαλεῖον τοῦτο νὰ μορφῶνται εἰς ἀρτίους ἠθοποιούς.

Ἀπὸ τῶν ἀρχῶν τοῦ ἔτους τούτου (1873) ὁ ὑπὲρ τοῦ Θιέρσου ἐνθουσιασμός τῶν Γάλλων εἶχεν ἤδη ἀρχίσει κοπάζων, καὶ τ' ἀντιδημοκρατικὰ κόμματα, ἂν δὲν ἤγειρον τὴν κεφαλὴν, τοῦλάχιστον ἐμεψιμοίρουν μεγαλοφώνως. Ἡ Δούκισσα de Grammont, διῆσχυριζομένη πρὸς ἐμὲ ὅτι ἐψεύσθη ὁ Πρόεδρος πρὸς

τὸν υἱὸν της, τελευταῖον Ὑπουργὸν τῶν Ἐξωτερικῶν ἐπὶ τῆς Αὐτοκρατορίας, μοὶ τὸν ἔλεγε «petit bourgeois», ἀνατροπέα πάσης κυβερνήσεως, καὶ κατ' αὐτὴν ἦσαν καὶ οἱ Ὁρλεανίδαι παράνομοι τῆς Βασιλείας σφετερισταί, ὁ δὲ θρόνος ἀνῆκεν εἰς τὸν κόμητα de Chambord, καί, τούτου ἐκλιπόντος, εἰς τοὺς Ναπολεονίδας. Καὶ πολλῶν ἦν ἡ γνώμη, ὅτι ὁ Γαλλικὸς λαὸς ἐπεθύμει τὴν βασιλείαν.

Ἀλλὰ καὶ οἱ δημοκράται αὐτοί, κατὰ τὴν φύσιν τοῦ πολιτεύματος τούτου, εἶχον διασπασθῆ εἰς μερίδας, ὧν ἑκάστη ἐθήρευε τὴν ὑπερτάτην ἐξουσίαν· καί, ἀπὸ τῶν πρώτων ἤδη ἡμερῶν τῆς εἰς τὴν Γαλλίαν ἀφίξεώς μου, ἤκουον, οὐ σπανίως, τὴν κρίσιν, ὅτι ἐν τῇ Βουλῇ ἡ Δεξιὰ θὰ ἐπολέμει τὸν Θιέρσον μέχρι παραιτήσεως ἢ μέχρι διαλύσεως, ἃ ἀμφοτέρωτα πολλοὶ ἐθεώρουν, ὡς συνθήματα ἐμφυλίου πολέμου. Ὑπὲρ τοῦ Θιέρσου δ' ἔγραψε φυλλάδιον ὁ Καζιμὶρ Περιέρς. Περὶ τούτων δὲ συνδιαλεγόμενος ἐσπέραν τινα μετὰ τοῦ Προέδρου ἐν Βερσαλίαις, τῷ ἔλεγον, ὅτι δὲν ἐννοῶ διὰ τί ἀπεξενώθη τὴν Δεξιάν καὶ ἐρόφθη εἰς τὰς ἀγκάλας τῆς Ἀριστερᾶς, ἥτις ἦν ἡ φυσικὴ τοῦ ἀντίπαλος· μοὶ ἀπήντησε δ' ὅτι τοιαύτη ἐστὶν ἡ δυσχερὴς, ἀλλ' ἀναγκαία τέχνη τοῦ κυβερνήτου· ἔχων δύο ἐπίσης δυσπειθεῖς ἵππους εἰς τὸ ἄρμά του, ὀφείλει νὰ ὑπενδίδῃ νῦν εἰς τὸν ἕνα, νῦν εἰς τὸν ἕτερον, φέρων ἀλληλοδιαδόχως τὴν μάστιγα ἐφ' ἑκάτερον. Καὶ ὡμολόγει μὲν τὰ περὶ τῶν διαθέσεων τῆς Ἀριστερᾶς, ἀλλ' ἦν ἡναγκασμένος νὰ κλίνη πρὸς αὐτήν, ἵνα περιστέλλῃ τῶν Ἐρυθρῶν τὴν ὁρμήν· ἀνεγνώριζε δ' ὅτι δυσχερεῖς εἰσὶν οἱ καιροί, ἀλλὰ μοὶ ἔλεγεν ὅτι ἐστὶ τεθωρακισμένος.

Κατὰ Μάρτιον τοῦ 1873 ἤρατο βουλευτικὴν νίκην, καὶ εἰς ἐνδειξιν χαρᾶς, ἥτις ὅμως ὑπὸ πολλῶν ἐκρίνετο, ὥς οὐχὶ ἀξιοπρεπής, μᾶς ἔδωκε πολυτελὲς διπλωματικὸν δεῖπνον, εἰς ὃ ἐνθυμοῦμαι ὅτι ὁ παρὰ τῇ συζύγῳ μου παρακαθήμενος, δὲν ἠξεύρω πλέον τίς Πρέσβυς, προκαλέσας τὴν προσοχήν της εἰς τὰ ἐπὶ τῶν ἀργυρωμάτων ἐγκεχαραγμένα γράμματα P. P., οὐδεμίαν σχέσιν ἔχοντα πρὸς τὸ ὄνομα τοῦ ξενίζοντος, τῇ εἶπεν ὅτι εἰσὶ τὰ ἀρχικὰ ξενοδόχου τινὸς τῶν Βερσαλιῶν, Pierre Pennel νομίζω καλου-

μένου, παρ' οὗ βεβαίως ἐνφκιάσθη ὁ κόσμος τῆς Τραπεζῆς. Ἄλλ' ἡ Καρολίνα τῷ ἀπήντησεν ὅτι ἀπατᾶται καὶ συκοφαντεῖ τὴν τράπεζαν, τὰ δὲ γράμματα ὅτι βεβαίως σημαίνουνσι «Pater Patriae.»

Εἰς τὸ αὐτὸ δεῖπνον συνέβη ἐπεισώδιόν τι δυσάρεστον, οὗ μόνος ἐγὼ ὑπῆρξα μάρτυς. Ἀπέναντί μου ἐκάθητο ἡ πρεσβυτέρα θυγάτηρ τοῦ κ. Σέϊσαλ, Πρέσβευς τῆς Πορτογαλλίας, παρὰ τῷ Πρέσβει τῆς Ἑλβετίας κ. Kern. Περὶ τὰ τέλη τοῦ δείπνου, εἶδον αἴφνης τὴν νέαν ὠχριάσασαν, καὶ τοὺς ὀφθαλμούς της σχεδὸν πληρουμένας δακρύων. Ὅτε δέ, μετ' ὀλίγον, ἠγέρθη, ἦλθεν ἀμέσως πρὸς ἐμὲ ἐν βαθείᾳ συγκινήσει, καὶ μοὶ εἶπεν ὅτι συνδιαλεγομένη μετὰ τοῦ γείτονός της, τῷ ἀνέφερε, χαριεντιζομένη, περὶ τῶν τότε θρυλλουμένων καταδιώξεων τῶν ὁμοδόξων της καθολικῶν ἐν Ἑλβετίᾳ· ἀλλ' ὁ κ. Πρέσβυς ἐν ὀργῇ τῇ ἀπήντησεν, ὅτι εἰς οὐδένα ἐπιτρέπει παραιτήσεις κατὰ τῆς κυβερνήσεώς του. Τοῦτο δεινῶς ἔπληξε τὴν εἰς τοιαύτην συμπεριφορὰν μὴ εἰθισμένην σεμνὴν κόρη. ἐγὼ δὲ τὴν παρεμύθησα εἰπὼν αὐτῇ, ὅτι εἰς τὴν πατρίδα τοῦ Τέλλου ὑπῆρχον εἰσέτι καὶ ἀπόγονοι τοῦ Γεσλέρου, καὶ ὡς τοιοῦτος, διὰ τῶν τρόπων του τὴν τραχύτητα, ἦν γνωστὸς καὶ ὁ τότε Πρέσβυς τῆς Ἑλβετίας.

Ἀλλά, κατὰ Μάϊον, ἔσπεραν τινὰ παρὰ τῇ Πριγκηπίσση Ἑλίζᾳ Τρουβέτσκοϊ, ἣτις πάντοτε ὀλίγους τινὰς ἐπισήμους πολιτικούς συνῆγε περὶ ἑαυτήν, πάντες ἐκηρύττοντο ἤδη κατὰ τοῦ Θιέρσου, συγκατανεύοντες ν' ἀνεχθῶσιν αὐτὸν μόνον, ἂν ᾔθελεν ἀποτραπῇ τῆς ὁδοῦ του καὶ ἀποκλίνει πρὸς τὴν Δεξιάν· καὶ ἐγένετο ἤδη σκέψις περὶ ἀντικαταστάσεως αὐτοῦ, ὡς Προέδρου τῆς Δημοκρατίας, διὰ τοῦ Δουκὸς τῆς Ὠμάλης, εἰς ὃ ἐλέγετο ὅτι καὶ ὁ Chambord συγκατένευε.

Τῇ 12 δὲ τοῦ μηνὸς τούτου ἔμεινεν ὁ Θιέρσος μειονοψηφῶν ἐν τῇ Συνελεύσει, καὶ τῇ ἐπιούσῃ διεδέχθη αὐτὸν εἰς τὴν προεδρείαν ὁ Στρατηγὸς Mac Mahon.

Ἀμα δὲ τῇ παραιτήσῃ του, ἐγκατέλιπεν ὁ Θιέρσος τὰ τῶν Βερσαλιῶν ἀνάκτορα, καὶ μετόκησεν, οὐ μακράν μου, εἰς ὀλίγα τινὰ δωμάτια τῆς ἐν Boulevard Malesherbes κειμένης ὥραιας

οικίας τῆς ἡθοποιοῦ κυρίας Ῥιστόρη, διότι ἡ ἀρχαία ιδιόκτητός του οἰκία, κατὰ τὴν Πλατεῖαν τοῦ Ἀγ. Γεωργίου, πυρποληθεῖσα ἐπὶ τῆς ἐπαναστάσεως, ἀνωκοδομεῖτο τότε δι' ἐθνικῆς δωρεᾶς. Μᾶς διηγεῖτο δ' ἡ κ. Θιέρσου, ὅτε ἐπεσκεπτετό ποτε τὴν Καρολίαν, ὅτι, κατὰ τὴν ἐπιθυμίαν τοῦ ἀνδρός της, ἡ νέα οἰκία ὠκοδομεῖτο ἀκριβῶς ὁμοία τῇ παλαιᾷ· ἀλλ' αὕτη κατώρθωσε νὰ προσθέσῃ ἔτι μίαν μεγάλην αἵθουσαν. Εἰς τὴν νέαν του δὲ κατοικίαν πολλάκις τὸ ἑσπέρας τὸν ἐπεσκεπτόμην, καὶ ὅτε ποτε τὸν παρεκίνουν νὰ ἐπισκεφθῇ τὴν Ἑλλάδα, καλέσασά με πλησίον της ἡ κυρία Θιέρσου, μὲ παρεκάλεσε νὰ ἐπιμείνω εἰς τὰς προτροπὰς μου, ἐλπίζουσα ὅτι ἡ ὁδοιπορία αὕτη θὰ διεσκέδαζε τὰς μερίμνας του. Τὰ δωμάτιά του ὅμως ἔβλεπον πληρούμενα ἐπὶ μᾶλλον καὶ μᾶλλον ὑπὸ μελῶν τῆς Συνελεύσεως, ὀλίγον γνωστῶν εἰς τὴν κοινωνίαν, ἐκ τῶν ἀποκλινόντων πρὸς τὴν ἄκραν ἀριστεράν, ἐν ἄλλοις καὶ τὸν πρῶην ἀντικρὺς τῷ Θιέρσῳ ἀντιφρονοῦντα Γαμβέτταν. Ἡ τοιαύτη ἀποσκίρτησις τοῦ Θιέρσου ἀπὸ τῶν ἀρχῶν, ὡς ἐπρόσβευεν ἄλλοτε, μοὶ προὔξενησε κακὴν ἐντύπωσιν, καὶ ὅσον ἐνόμισα αὐτὴν ἐξ ιδιοτελοῦς φιλοδοξίας προερχομένην καὶ κατ' ὀλίγον κατέστησα ἀραιότερας τὰς ἐπισκέψεις μου.

Ἐπίσημος ξένος κατὰ τὸ θέρος τοῦτο εἰς Παρισίους ἐπιδημήσας ἦν ὁ Σάχης τῆς Περσίας, μετὰ μεγάλων δεξιώσεων δεκτὸς γενόμενος τῇ 24 Ἰουνίου. Πᾶς σχεδὸν ὁ πληθυσμὸς τῆς πόλεως, ἐν ἄλλοις καὶ ἡμεῖς, ἄδειαν ἔχοντες παρὰ τοῦ Νομάρχου, ἐπλήρου τὰ Ἡλύσια Πεδία καὶ τὰ περὶ τὴν Θριαμβευτικὴν Ἀψίδα, δι' ἧς διῆλθεν ἔφιππος, ὑπὸ τιμητικῆς φρουρᾶς προπεμπόμενος, ὁ ξένος ἡγεμὼν, νέος μελανόφθαλμος, μελανόθριξ, ἀγένειος, ἡμιπροέχοντα χεῖλη, καὶ νοήμονα μᾶλλον τὴν ἔκφρασιν.

Τῇ δὲ 28 τοῦ μηνὸς ἐπορεύθην, μετὰ τῶν παιδίων, εἰς Longchamp, ὅπου ὁ Σάχης, συνοδευόμενος ὑπὸ τοῦ Προέδρου τῆς Δημοκρατίας, Στρατηγοῦ Μακ Μαῶνος, καὶ ὑπὸ παντὸς τοῦ ἐπιτελείου του προπεμπόμενος, ἦλθεν ἐν ἀδαμαντοκολλήτῳ ἀναβολῇ καὶ ἐπ' ἀδαμαντοστολίστῳ ἵππῳ ὠχούμενος, νὰ παραστῇ εἰς ἐπιθεώρησιν στρατοῦ ἐξ 80 χιλιάδων.

Συνωδεύετο δ' ὁ Μέγας Βασιλεὺς τῆς Περσίας ὑπὸ τοῦ Μεγάλου αὐτοῦ Βεζίρου, τοῦ Μίζρα Χουσεῖν Χάν, αὐτοῦ ἐκείνου, ὅστις ἦν ἄλλοτε ὁ ἐν Κωνσταντινουπόλει συνάδελφός μου, καί, ὅτε συνηντήθημεν, μοὶ ἐξέφρασεν ἐν ἄλλοις τὴν ἐκπληξίν του ὅτι, μεθ' ἣν ἤξευρεν ὅτι ἀπελάμβανον ἐκεῖ εὖνοιαν παρὰ τῇ Κυβερνήσει, δὲν εἶχον τὸ Ὀθωμανικὸν παράσημον. Συνδιελέγημεν δὲ πολλὰ περὶ Περσίας, ἦν μοὶ ἔλεγεν εὐδαιμονοῦσαν· εἰς δὲ τὴν ἐρώτησίν μου περὶ τοῦ τὴν χώραν ἐκείνην κατατρώχοντος τότε λιμοῦ, μοὶ ἀπεκρίθη, ὅτι αὐτὸς ἦν τυχαῖον ἀποτέλεσμα μακρᾶς ἀνομβρίας, ἣτις ὅμως ἤδη παρῆλθεν. Ὅτι ὅμως τὰ πάντα δὲν ἦσαν ἐκεῖ ρόδινα μοὶ ἀπεδείχθη καὶ ἐκ τινος ὑποθέσεως, περὶ ἣς συνωμίλησα μετὰ τοῦ Βεζίρου ἐν ἄλλῃ ἐπισκέψει, καὶ μετὰ Γάλλων τινῶν ἐκ τῶν ἐνδιαφερομένων. Ἐπρόκειτο δὲ περὶ κοπῆς νομισμάτων, καὶ διαπραγματεύσεις ἐγίνοντο, ἵνα $2\frac{1}{2}$ μὲν ἑκατομμύρια δοθῶσιν εἰς τὴν Περσίαν, $3\frac{1}{2}$ δὲ εἰς τοὺς ἐν Γαλλίᾳ ἐργολάβους καὶ 1)2... εἰς τὸν Μ. Βεζίρην!

Τῇ 29 Ἰουνίου ὁ Διευθυντὴς τῶν Μουσείων μοὶ ἐμήνυσεν, ἂν θελω νὰ παρευρεθῶ τὴν ἑσπέραν εἰς τὸ Ἀρχαιολογικὸν Μουσεῖον τοῦ Λούβρου, διότι ἐπρόκειτο νὰ ἐπισκεφθῇ αὐτὸ ὁ Σάχης. Ἐννοεῖται ὅτι ἔσπευσα, καί, κατ' ἀρχὰς μὲν εἶχον δυσκολίας νὰ εἰσέλθω· ὅτε δ' ἐξήγησα τίς ἦμην καὶ ὅτι εἶχον πρόσκλησιν τοῦ Διευθυντοῦ, τὰ προσκόμματα ἥρθησαν, καὶ εὗρον ἐντὸς οὐ μέγαν ἀριθμὸν μελῶν τῆς Ἀκαδημίας καὶ ἄλλων ἀρχαιολόγων μετὰ τῶν οἰκογενειῶν αὐτῶν. Μετ' ὀλίγον δ' ἦλθε καὶ ὁ Σάχης μετὰ πάσης τῆς συνοδείας του, καὶ ἤρχισεν ἡ ἐπίσκεψις τῶν ἀγαλμάτων εἰς τὸ φῶς προπορευομένων λαμπάδων, τῶν κ.κ. Batlie, Heuzée καὶ Oppert ὀδηγούντων, ὡς ἐξηγητῶν. Ἐξήγουν δ', ἐννοεῖται, γαλλιστί, καὶ ὁ Μέγας Βεζίρης μεθρημήνευεν αὐτὰ εἰς τὸν Βασιλέα. Τὰ πλεῖστα παρήρχετο αὐτὸς μετὰ ψυχρᾶς ἀδιαφορίας· ἀλλ' ἐνίοτε πρό τινος ἦκιστα ἐνδιαφερούσης προτομῆς ἢ ἀναγλύφου, ἵστατο καὶ ἠρώτα γαλλιστί: «Acheté?» (ἠγορασμένον;), καὶ ἀκούσας ἢ μὴ τὴν ἀπάντησιν, προσέθετε «anciennement?» (πρὸ πολλοῦ;). Πρὸ μιᾶς ὅλως ἀσήμου προτομῆς παρερχόμενος, ἠρώτησε τίνα παριστᾷ καὶ ἀκούσας παρὰ τοῦ ἐξηγητοῦ ὅτι ἦν νέος Ἡρακλῆς,

ἔλαβον αὐτὸν ἐκ τῆς ρινὸς καὶ τὸν ἐκίνησε, λέγων γαλλιστὶ καὶ τοῦτο «ah coquin!» (κατεργάρε). Ὅτε δὲ διῆλθε πρὸ τοῦ μεγάλου ἀγάλματος τοῦ Νείλου, ἐπειδὴ τινὲς κυρίαὶ περιεστοίχιζον αὐτό, ταῖς ἔνευσε διὰ κινήσεως τῆς χειρὸς ἀποτόμου, ὥς ἂν ἦσαν δοῦλαι, ν' ἀποσυρθῶσιν, ἵνα ἴδῃ αὐτός.

Τῇ δὲ 1ῃ Ἰουλίου παρευρέθην εἰς μεγάλην φωτοχυσίαν, μετὰ πυροτεχνημάτων, πρὸς τιμὴν αὐτοῦ διδομένην, καὶ ἐκεῖ ἐν τῶν θαυμαστοτέρων ἦν τὸ ἔτι τότε σπανιώτατον ἡλεκτρικὸν φῶς, ἀπὸ τοῦ παρακειμένου πύργου μακρὰς ρίπτον ἀκτῖνας διὰ τῆς σκοτεινῆς ἀτμοσφαίρας.

Κατὰ τὸν αὐτὸν χρόνον ἔλαβον ἐπιστολὴν φέρουσαν ὑπογραφήν P. d'Alcantara, ἐν ἣ μὲ ἠὺχαρίσται ὁ γράφων, διότι πρότινος τῷ εἶχον πέμψει τὴν γαλλικὴν μετάφρασιν τοῦ Αὐθέντου τοῦ Μωρέως, καὶ μοὶ προσέθετεν ὅτι, πλεύσας διὰ τοῦ Αἰγαίου, εἶδε μακρόθεν τὰς ἀκτὰς τῆς Ἑλλάδος, δὲν ἐδυνήθη ὅμως νὰ προσορμισθῇ εἰς αὐτάς, ὅπου ἐπεφύλαττο νὰ πράξῃ ἄλλοτε. Ἀλλ' οὐδ' ἐγὼ ἔξευρον, τίς ἦν ὁ εἰς ὃν εἶχον πέμψῃ τὸ βιβλίον μου, οὐδ' ἡ Καρολίνα ἐδύνατο νὰ ἐνθυμηθῇ τὸν φίλον ἢ γνώριμον ἡμῶν, τὸν φέροντα τοῦτο τὸ ὄνομα. Μετὰ δύο δὲ ἡ τρεῖς ἡμέρας, λαβὼν τὴν ἐπιστολήν, ἵνα τὴν στίσω, ὥς ἄχρηστον, καὶ ἀναγνοὺς αὐτὴν ἐκ νέου, ἐνεθυμήθην αἰφνιδίως ὅτι ὁ P. d'Alcantara ἦν, οὐδεὶς ἄλλος, ἢ ὁ Αὐτοκράτωρ τῆς Βρασιλίας, ὅστις πρὸ τινων μηνῶν ἤδη, μὲ εἶχε τιμήσῃ καὶ διὰ τῆς ἀπονομῆς τοῦ Μεγαλοσταύρου τοῦ Ρόδου.

Περὶ τὰ μέσα δὲ τοῦ Ἰουλίου προσεκλήθην εἰς Ὁρλεάνην ὑπὸ τοῦ Ἀρχιεπισκόπου τῆς πόλεως ἐκείνης, τοῦ καὶ διὰ τὰς ἐκκλησιαστικὰς τοῦ ἀρχὰς καὶ διὰ τὴν εὐρεῖαν παιδείαν του, καὶ ὥς ἱερέως, καὶ ὥς συγγραφέως, περιπύστου Duranlou, ὃν εἶχον ἐνίστε ἀπαντήσῃ εἰς τὴν Ἀκαδημίαν. Τελουμένων δὲ τότε τῶν ἐτησίων ἐξετάσεων εἰς τὸ ἀξιόλογον ἐκπαιδευτικὸν κατάστημα, μικρὸν Ἱεροδιδασκαλεῖον (petit séminaire), ὥς ἐκαλεῖτο, ὃ αὐτὸς εἶχε συστήσῃ καὶ ὑπερτάτως διηύθυνε, μὲ παρεκάλεσε νὰ παρευρεθῶ εἰς αὐτάς καὶ εἰς τὴν ὑπὸ τῶν μαθητῶν τῶν ἀνωτέρων τάξεων μέλλουσαν Ἑλληνιστὶ νὰ παρασταθῇ τραγωδίαν, τὸν Οἰδίπουν

Παραλαβὼν με, κατ' ἐντολὴν τοῦ ἐπισκόπου, ἐκ τῆς οἰκίας μου τὴν αὐγὴν τῆς 15)27 Ἰουλίου ὁ κ. Godefroi, λόγιος νέος λεξικογράφος, μὲ συνώδευσε κατὰ τὴν ὁδοιπορίαν, καὶ εἰς τὴν 1 1/2 μ. μ. ἀφίχθημεν εἰς Ὁρλεάνην, εἰς ἧς τὸν σταθμὸν περιέμενεν ἡμᾶς ἡ ἐπισκοπικὴ ἄμαξα, καὶ μᾶς ἔφερε, μετὰ καὶ ἄλλων προσκεκλημένων, εἰς τὴν Chapelle St Mesnin. Εἰς ταύτης τὴν περιοχὴν κεῖται ἡ ἐπισκοπὴ, οἰκία εὐρύχωρος ἀλλ' οὐχὶ λίαν ἐπιφανής, οἰκοδομηθεῖσα δὲ ἐπὶ Καρόλου Θ'. διὰ τινὰ ἐρωμένην του. Ἐκεῖ, φιλοφρονέστατα ὑποδεχθεὶς με ὁ κ. Δυπανλὸς, μὲ ὠδήγησεν εἰς τὸ δι' ἐμὲ προσδιορισθὲν δωμάτιον, καὶ μετὰ τὸ πρόγευμα, εἰς τὸ ἐν τῇ αὐτῇ περιοχῇ περιλαμβανόμενον εὐρύχωρον διδακτικὸν κατάστημα. Μετὰ ταῦτα δὲ συμπεριδιεβάσαμεν ἐν τῷ ἀπεράντῳ καὶ σκιῶδει παραδείσῳ τῆς ἐπισκοπῆς, παρὰ τὰς ὄχθας τοῦ ποταμοῦ Loire ἐκτεινόμενον, καὶ ἐκεῖ μακρὰς εἵχομεν συνδιαλέξεις, περὶ τῆς Ἑλληνικῆς φιλολογίας καὶ προφορᾶς, περὶ ἀγωγῆς τῶν νέων καὶ περὶ ἀρχῶν ἠθικῆς καὶ εὐσεβείας, ἐπὶ βάσεων φιλοσοφικῶν καὶ κοινωνικῶν.

Ὑπὸ τὰ δένδρα δὲ τοῦ παραδείσου τούτου, ὅτε ἐπλησιάσαμεν πάλιν εἰς τὴν ἐπισκοπὴν, περὶ τὰς 6 1/2 μ. μ. εὔρομεν πολλὰς τραπέζας ἐστρωμένας, καὶ εἰς αὐτὰς ἐκάθησαν πάντες οἱ ἔνοικοι μαθηταὶ τοῦ καταστήματος, εἰς μίαν δέ, τὴν κεντρικωτέραν, τὴν τοῦ Ἐπισκόπου, συνεκάθησε, μετὰ πολλῶν ἀκαδημαϊκῶν καὶ ἄλλων πεπαιδευμένων, ὁ Δουξ Μονπανσιέρος, οὗ ὁ 13ετῆς υἱὸς Φρειδερίκος ἦν ἐκ τῶν ἐνοίκων τοῦ καταστήματος, καὶ συνεστιᾶτο εἰς ἄλλην τραπέζαν μετὰ τῶν μαθητῶν. Ἐγὼ δ' ἐκαθήμην παρὰ τῷ Δουκί, καὶ πολλὰ μετ' αὐτοῦ περὶ Ἑλλάδος συνδιελέχθην.

Μετὰ δὲ τὸ γεῦμα, μετέβημεν εἰς εὐρεῖαν πρόσγαιον αἴθουσαν τοῦ διδασκαλείου, μετακοσμηθεῖσαν εἰς θέατρον, καὶ κατεχομένην ἤδη ὑπὸ πολυαρίθμων θεατῶν. Εὐτυχῶς ὁ Ἐπίσκοπος εἶχε προνοήσῃ νὰ μοὶ δανείσῃ τὸ Ἑλληνικὸν κείμενον τοῦ Σοφοκλέους, καὶ οὕτω κατώρθουν πῶς νὰ παρακολουθῶ τὴν ἄλλως καλὴν, ἀλλ' ἐντελῶς βαρβαρόφωνον, δηλαδὴ Ἑρασμιόφωνον, παράστασιν. Μετ' αὐτὴν δ' ἠγωνίσθην, δὲν ἠξεύρω ὅμως καὶ ἂν κατώρθωσα, νὰ πείσω τὸν σοφὸν ἐπίσκοπον περὶ τοῦ κατ' ἀρχὴν

ὅλως ἐσφαλμένου της τραχείας, οὐδ' ἱστορικῶς, οὐδὲ λογικῶς ἀποδεδειγμένης καὶ ἀειδοῦς προφορᾶς ταύτης.

Τῇ δ' ἐπιούσῃ, ἀφ' οὗ μόνος περιῆλθον αὐτῇς τὰ ὠραῖα ἄλση τοῦ παραδείσου, μετὰ τὸ πρόγευμα, εἰς ὃ μετὰ τοῦ ἐπισκόπου συμπαρεκάθηντο μόνον τινες ἐκκλησιαστικοί, περὶ τὴν 1 μετέβημεν εἰς τὸ Γυμνάσιον, καὶ παρέστημεν εἰς τὴν διανομὴν τῶν βραβείων, διαρκέσασαν δύο ὥρας καὶ ἡμίσειαν. Καὶ τὸ πρῶτον μὲν ὁ Ἐπίσκοπος ἀπήγγειλεν ὠραῖον λόγον, ἐν ᾧ ἐμνημόνευσε καὶ τῆς παρουσίας μου, καὶ ἠυχῆθη ὑπὲρ τῆς Ἑλλάδος. Τὰ δὲ βραβεῖα ἐνεχειρίσθησαν τοῖς τυχοῦσιν αὐτῶν μαθηταῖς, μέρος μὲν ὑπὸ τοῦ Δουκὸς Μονπανσιέρου, μέρος δ' ὑπ' ἐμοῦ, καὶ ἐγὼ ἔδωκα εἰς τὸν υἱὸν τοῦ Δουκὸς τὰ δύο εἰς αὐτὸν ἀπονεμηθέντα.

Εἶτα δ' ἀποχαιρετήσας τὸν φιλέλληνα καὶ φιλόξενον Ἐπισκοπον, ἀπῆλθον περὶ τὰς 4 ἐπὶ τῆς ἐπισκοπικῆς ἀμάξης εἰς Ὁρλεάνην, καὶ μέχρι τῆς 7,30 περιῆλθον τὴν πόλιν τῆς περιβολῆς τοῦ **Παρθένου**, καὶ τὴν μητροπολιτικὴν ἐκκλησίαν, ὁκοδομημένην κατὰ τὴν 18^{ην} ἑκατονταετηρίδα, καὶ περὶ τὰς 11 τῆς νυκτὸς ἤμην πάλιν ἐν Παρισίοις. Τὰ περὶ τῆς ἐπιδημίας ταύτης ἐν Ὁρλεάνῃ ἐξέθηκα ἐκτενέστερον εἰς τοῦ ἔτους τούτου τὸ Ἡμερολόγιον τοῦ Ἀσωπίου.

Ὁ νέος Πρόεδρος (12)24 Μαΐου) προσέλαβεν ὡς Ὑπουργὸν τῶν Ἐξωτερικῶν τὸν Δουκα de Broglie, ἐγγονὸν τῆς κ. Staël, μεθ' οὗ ἤδη πρὶν εἶχον ἀνταλλάξῃ ἐπισκέψεις. Καὶ τὰς μὲν πρώτας ἡμέρας τῆς ἀνιδρύσεως τῆς νέας κυβερνήσεως, οὐδεμίαν παρ' αὐτῆς λαβόντες ἐπίσημον τῆς μεταβολῆς γνωστοποίησιν, ὅπερ ἀπεδείκνυε τὴν ἐπὶ Δημοκρατίας ἐπικρατοῦσαν ἀταξίαν ἐν τοῖς Ὑπουργείοις, ἡμηχανοῦμεν περὶ τοῦ πρακτέου, καί, ἀπελθὼν ἐγὼ εἰς τοῦ κ. Λύονς, ὡς τοῦ Πρεσβυτέρου τοῦ Διπλωματικοῦ Σώματος, εὔρον ἐκεῖ καὶ τὸν Πρίγκηπα Ὁρλώφ καὶ ἑτέρους συναδέλφους, ἐλθόντας πρὸς τὸν αὐτὸν σκοπὸν. Τέλος τὰ τῆς ἐθιμοταξίας, εἰ καὶ βραδέως, ἐξετελέσθησαν, καὶ μετὰ τινα χρόνον ἔλαβον τοῦ Ὑπουργείου εὐγενεστάτην ἐπιστολήν, καὶ τῇ 28 Μαΐου (9 Ἰουνίου) εἰς ἐσπερινὴν συναναστροφὴν μὲ παρουσίασεν ἰδίως εἰς τὸν Πρόεδρον ἐν Βερσαλῖαις ὁ Πρόεδρος τῆς Βρασιλίας κ. Ἰταιούβας, ὃν

ἀρχαῖός του γνώριμος. Τῶν Ἑσωτερικῶν δ' Ὑπουργὸς ἔμεινεν ὁ Beulé, ὅπερ κατέκρινε, μετ' ἐμοῦ διαλεγόμενος εἰς τὴν συναστροφὴν τῆς κυρίας Villeneuve, ὁ Κόμης τῶν Παρισίων. Ἀλλὰ μετ' οὐ πολὺ ἀνῆρπασεν αὐτόν, ἔτι ὑπουργεύοντα, πρόωρος θάνατος.

Ἐν Cannes δὲ παρὰ τῆς οἰκογενείας ἐλάμβανον ἐπιστολάς περὶ τῆς ὑγείας τοῦ Αἰμυλίου, ἐνίστε μὲν παρηγόρους, ἄλλοτε δὲ κακὰ οἰωνίζουσας, ὥστε καὶ σκεφθεὶς, ὅτι μόνη ἐλπίς σωτηρίας θὰ ὑπῆρχεν ἂν τῷ ἦν δυνατόν νὰ διατρίψῃ ἱκανὸν χρόνον ἐν τῇ ἱαματικῇ ἀτμοσφαίρᾳ τῆς Αἰγύπτου, διελέχθη περὶ τούτου μετὰ τοῦ κ. Ὀππεγχαΐμ, ὅστις προθυμώτατα μοὶ προσέφερε νὰ τὸν προσλάβῃ εἰς τὸ ἐν Καίρῳ γραφεῖόν του, ἵνα μὴ μένῃ ἀργός. καὶ ἵνα παρασκευασθῇ εἰς ἕτερον στάδιον, ἀφ' οὗ ἦναγκάζετο νὰ ἐγκαταλείψῃ τὸ στρατιωτικόν.

Τέλος δ' ἐπανῆλθεν ἡ οἰκογένειά τῃ 27 Ἀπριλίου (9 Μαΐου), καὶ ὁ Αἰμύλιος ἐθεωρεῖτο ὡς ἐν ὁδῷ ἀναρρώσεως, ἀλλ' ἐγὼ, καθ' ὃ ἐπὶ τινὰ καιρὸν μὴ ἰδὼν αὐτόν, ἐδυναμην μάλλον ἢ ἡ μήτηρ του νὰ διακρίνω, ὅτι ἦν ἰσχνότερος καὶ ἀσθενέστερος, ἢ ὅτε εἶχεν ἀπέλθῃ, καὶ ἔσπευσα νὰ τὸν παρουσιάσω εἰς τὸν κ. Ὀππεγχαΐμ, φιλοφρονέστατα ἐπαναλαβόντα τὴν ἐπόσχесίν του νὰ τὸν δεχθῇ εἰς Καῖρον. Συγχρόνως δὲ τῷ παρουσίασα καὶ τὸν Ἀλέξην, μέλλοντα νὰ συνοδεύσῃ τὸν ἀδελφόν του. Οἱ ἰατροὶ ἐπέμειναν οὐδὲ στιγμὴν περαιτέρω νὰ διαμείνῃ ἐν Παρισίοις, ἀλλ' ἀμέσως ν' ἀπέλθῃ εἰς Cautegets, καὶ ἐκεῖ νὰ περιμείνῃ τὴν ὥραν τῆς δι' Ἀθήνας καὶ ἐξ Ἀθηνῶν εἰς Αἴγυπτον μεταβάσεως. Ἐκ δὲ τῶν ἄλλων παιδίων μετ' εὐχαριστήσεως εἶδον ὅτι ἡ Ζωὴ εἶχεν ἀσχοληθῇ καὶ προοδεύσῃ εἰς τὴν ζωγραφίαν, καὶ πρὸ πάντων ἐχάρην ἀκούσας τὰς τρεῖς μικροτέρας τῆς ἀδελφᾶς νὰ μοὶ ἀπαγγείλωσιν ἐκ στήθους τοὺς πρώτους στίχους τῆς Ἰλιάδος.

Εὐάρεστος δ' ἀγγελία μοὶ ἦλθεν ἐξ Ἀθηνῶν τῇ 12)24 Ἰουνίου, ὅτι ἐγεννήθη τὸ πρῶτον τέκνον τοῦ υἱοῦ μου Ἀριστείδου, ἡ εἰς κάλλος καὶ εὐφυΐαν ἔπειτα αὐξήσασα Σοφία.

Κατὰ τὸ διάστημα τοῦτο τῆς ἐν Παρισίοις διαμονῆς μου ἔλαβον πολλάκις ἀφορμὴν νὰ παρευρεθῶ εἰς πειράματα ἐκ τῶν λε-

γομένων πνευματιστικῶν. Μίαν ἑσπέραν παρὰ τῇ Κομίσει Mont-
 moency, παρόντος Γάλλου μεσάζοντος, εἶδον μεγάλην καὶ βα-
 ρεῖαν τράπεζαν, περὶ ἣν πολλοὶ τῆς συναναστροφῆς περιεκάθηντο,
 οὐ μόνον παντοίως κινουμένην καὶ στρεφομένην, ἀλλὰ καὶ ὅλην
 τρέμουνσαν, ὥς ἂν ἀπὸ πυρεῖτοῦ εἰνάσσετο. Ἐκεῖ δὲ παρῆν καὶ ἡ
 κυρία Webster, Ἀγγλὶς ποιήτρια, ἣν εἶχον γνωρίση ἄγαμον ἐν
 Ἀθήναις ὡς Miss Crowlay, καὶ αὕτη μοὶ ἔδωκεν εἰς ἀνάγνωσιν βι-
 βλίον ὑπ' αὐτῆς γραφέν, ὑπὸ τὸν τίτλον «Σκεπτικισμὸς καὶ πνευ-
 ματισμὸς» (Sceptisism and Spiritism), πολλὰ παράδοξα καὶ δυ-
 σκόλως πιστευτά, ὡς ἴδια αὐτῇ συμβάντα, διηγούμενον. Μετὰ
 δύο δ' ἡμέρας ἡ αὐτὴ κυρία μὲ εἰσήγαγεν εἰς τὴν ἑσπερινὴν συν-
 αναστροφὴν τῆς κυρίας Des Landes, ὅπου ἀπήντησα τὸν κ.
 Milner Gibson, τὸν πνευματιστὴν Home, πολλὰς οἰκογενείας
 τῆς ἀνωτέρας κοινωνίας, ἐν ἅλλοις καὶ ὥσσι καὶ, πάντας περὶ
 πνευματιστικὰ φαινόμενα ἀσχολουμένους. Ἐπὶ τῇ προτάσει δὲ
 τῆς οἰκοδεσποίνης, ἐκάθησα καὶ ἐγὼ πρὸ μικροῦ τραπέζιου, ἐφ' οὗ
 εἶχε τὰς χεῖρας ὑποκατάτη γυν., ἡ ὅλος ἄγνωστός μοι κυρία
 Rohart Lesueur. Μοὶ εἶπε δ' αὕτη γ' ἀναμνησθῶ, οἷου ἂν
 θέλω προσώπου, ἡ ζῶντος ἡ ἀποθανόντος, ἵνα τοῦτο, εἰπόν μοι
 τὸ ὄνομά του, συνομιλήσῃ ἔπειτα μετ' ἐμοῦ· ἅμα δὲ τῇ ἀπὴν-
 τησα ὅτι ἔπραξα τοῦτο, ἤρξατο ἡ τράπεζα κινουμένη καὶ κτυ-
 πῶσα τὰ γράμματα διὰ τοῦ ποδός, ὅπερ οὐδὲν μοὶ ἐφάνη ἔχων
 τὸ δυσεξήγητον, καθ' ὅσον ἡ τράπεζα ἦν μικρὰ καὶ εὐκόλως κι-
 νουμένη ὑπὸ τῶν δακτύλων, ὅσον μικροὶ καὶ ἂν ἦσαν καὶ οὗτοι,
 τῆς κυρίας Lesueur. Ἀλλ' εἰς τινα ἀπόστασιν καθήμενος ὁ σύ-
 ζυγος αὐτῆς, ἔγραφεν ἐπὶ χαρτοῦ ὅτι ὑπηγόρευε τὸ τετράπουν
 σκεῦος· ὅτε δ' αὐτὸ ἐσίγησεν, ἦτοι ἔμεινεν ἀκίνητον, ἐγερωθεὶς ὁ
 κ. Lesueur εἶπεν ὅτι λυπεῖται διότι τὸ **πνεῦμα** (ὡς ἔλεγε) δι' οἷόν
 δήποτε λόγον, δὲν ἠθέλησε νὰ εἰπῇ τ' ὄνομά του, καθ' ὅσον τὰ
 ὑπαγορευθέντα γράμματα ὄνομα κύριον δὲν ἀπετέλουν· καὶ ταῦτα
 λέγων μοὶ ἔδωκε τὸ χαρτίον. Ἐγὼ δὲ μετὰ πλείστης ἐκπλήξεως
 εὔρον ἐπ' αὐτοῦ γεγραμμένον, οὐ μόνον ὄνομα κύριον, ἀλλ' αὐτὸ
 ἐκεῖνο, ὃ εἶχον ἀναλογισθῇ, ἦτοι Ralou, τὸ τῆς ἀγαπητῆς μά-
 μης μου, ἐντελῶς ἄγνωστον ἐν Παρισίοις, ὥστε ἡ κυρία Lesueur

ἐνόμισεν ὅτι δὲν ἦν ὄνομα. Καὶ ἡ αὐτὸ δ' ἄλλοτε φέρουσα καὶ πρὸ μακροῦ χρόνου ἀποθανοῦσα, ἦν ὅλως ἄγνωστος ἐν Παρισίοις. Καὶ τοῦτο μὲν ἦν ἀληθῶς θαυμάσιον ἀποτέλεσμα· τὰ δὲ λοιπὰ πειράματα, εἰς ὅσα ἐκεῖ παρέστην, δὲν μοι ἐφάνησαν ἔχοντα μεγάλην δύναμιν ἀποδεικτικήν. Τῇ δ' ἐπιούσῃ ἐπεσκέφθην τὸν Home, ὅστις μοι διηγήθη ὅτι προεῖπε τῷ Milner Gibson τὴν δολοφονίαν τοῦ Λίγκολν. Τοῦτο δὲ μοι ἐπεκύρωσεν ἔπειτα καὶ ὁ κ. Gibson, εἰπὼν μοι ὅτι δύο ἔτη πρὸ τοῦ κακουργήματος, ὁ Home τῷ προεῖπεν ὅτι ὁ πρόεδρος τῆς Ἀμερικανικῆς Δημοκρατίας θὰ ἐφονεύετο ἐν τῷ Θεάτρῳ, παρουσία τῆς γυναικὸς του. Ἡ κυρία Ὑψηλάντη, μήτηρ τοῦ ἐν Βιέννῃ Πρέσβεως ἡμῶν, παρ' ἧς δειπνῶν, ἀφηγήθη τὰ τῆς προῤῥήσεως ταύτης, μᾶς διηγήθη ὅτι ἡ θεία της, κυρία Ἑλένη Σουλουτζιάρου, μικρὸν πρὸ τῆς ἐκρήξεως τῆς Ἑλληνικῆς ἐπαναστάσεως, εἶδε καθ' ὕπνους ἐν Βουκουρεστίῳ ὅτι ἀπέθνησκεν ὁ τότε ἡγεμόνευων Ἀλέξανδρος Σοῦτσος (ὁ θεῖος τοῦ πατρὸς μου), καὶ αὐτὸν διεδέχετο ἐπὶ τοῦ θρόνου μονόχειρ. Καὶ ὁ μὲν θάνατος συνέβη τεσσαράκοντα ἡμέρας μετὰ ταῦτα, ὁ δὲ μονόχειρ ἦν ὁ αὐτὸς ἐν Βλαχία μέχρι τῆς ἡμέρας τοῦ Δραγατσανίου Ἀλέξανδρος Ὑψηλάντης.

Εἰς κυρίας τινὸς Blackwall, Ἀγγλίδος, ἑτέραν ἐσπέραν εἶδον τὴν τράπεζαν, οὐ μόνον κινουμένην καὶ στρεφομένην, ἀλλὰ καὶ εἰς τὸ ὕψος αἰρουμένην. Ἀλλ' ἐπειδὴ συνέπραττεν ἐκεῖ Γάλλος τις μεσάζων, Camil καλούμενος, ὃν δὲν ἐγνώριζον καὶ εἰς ὃν δὲν εἶχον δώσει τὴν δέουσαν προσοχήν, ἔμεινα διστάζων περὶ τῆς εἰλικρινείας τοῦ παραδόξου φαινομένου. Ὅτε δ' ἐξέφρασα τὰς ἀμφιβολίας μου εἰς τὴν οἰκοδέσποιναν, μοι εἶπεν ὅτι ἔχω δίκαιον, μὴ πιστεύων ὅτι ὁ ἴδιος δὲν ἰδῶ καὶ ἐξιχνιάσω, ἀλλ' ἄλλως θὰ σκεφθῶ, ὅταν λάβω πείραν, ἦν ἡ ἰδία ἔλαβε, καὶ εἰς ἐν τῶν πειραμάτων ἰδῶ αὐτὴν τὴν μητέρα μου.

Παρὰ δὲ Σουηδικῇ τινι οἰκογενείᾳ, Friedländer, στρεφομένης μεγάλῃς τραπέζῃς ἐν αἰθούσῃ σκοτεινῇ, εἶδον εἰς τὴν κόμην τῆς παρακαθημένης μοι Κομίσσης Montmorency διὰ μιᾶς λάμπαντας σπινθῆρας, οἵτινες, ὥς στέμμα, τὴν περιέβαλον, καὶ ἔμειναν ἐπὶ τινὰ χρόνον, ὥστε πάντες οἱ παρόντες τοὺς εἶδον.

Τὸν Ἄγγλον Home, ὑπὸ τῶν μὲν θεωρούμενον, ὡς ἐπίσημον πνευματιστὴν καὶ μεσάζοντα, ὑπὸ τῶν δὲ ὡς μέγαν ἀγύρτην, ἀπήντησα πολλάκις, καὶ μάλιστα παρὰ τῇ Κομίσει Montmoucy, καὶ εἰς τὰς μετ' ἐμοῦ συνδιαλέξεις του ἐφαίνετο πνέουσα εἰλικρίνεια καὶ πεποίθησις, εἰ καὶ παραδοξότατα ἀφηγεῖτο. Οὕτω μοὶ ἔλεγέ ποτε ὅτι, ὅταν διατελῇ ἐκ ἐκστάσει, δύναται νὰ λαμβάνῃ ἄνθρακας πεπυρακτωμένους καὶ νὰ τοὺς θέτῃ εἰς τὰς χεῖρας ἄλλων χωρὶς νὰ καίωσιν· ὅμως ἅπαξ, λαβὼν τοιούτους, ἀφ' οὗ ἡ ἐκστασις ἔπαυσεν, ὅτι ἐκάει δεινῶς. Εἰς τὴν περίεργον ταύτην δοκιμασίαν ὁμολογῶ ὅτι δὲν ἠθέλησα νὰ ἐκτεθῶ. Προσέτι δ' ὅτι ἡμέραν τινα, πρὸ τοῦ Αὐτοκράτορος Ναπολέοντος, τῆς Αὐτοκρατορίσεως καὶ τῆς Αὐλῆς των, ἦρθη εἰς τὸν αέρα μέχρι τῆς ὁροφῆς, ὃ δὲ Ναπολέων ὅτι ἐκθαμβος ἐγονάτισε καὶ ἔφερε τὴν χεῖρα ὑπὸ τοὺς πόδας αὐτοῦ, ἵνα ἴδῃ μὴ τι ὑπῆρχεν ἐκεῖ ἀφανὲς ἐλατήριον· τὸ αὐτὸ δ' ὅτι τῷ συνέβη (διότι τοῦτο ἐγίνετο οὐχὶ κατὰ θέλησίν του) καὶ ἄλλοτε πάλιν εἰς τὴν ἐξοχὴν τοῦ πρώην Ὑπουργοῦ τῶν Ναυτικῶν κ. Ducos, ἐνώπιον αὐτοῦ, τῆς κυρίας του καὶ τῶν ὑπασπιστῶν του. Τέλος δ' ὅτι ἡμέραν τινὰ ἐξῆλθεν ἐκ τοῦ παραθύρου πέμπτου δόμου τῆς οἰκίας, καὶ φερόμενος διὰ τῶν ἀέρων, εἰσῆλθε δι' ἄλλου παραθύρου, 11½ μ. ἀπέχοντος, ταῦτα δὲ πάντα ὅτι ἐγίνοντο χωρὶς παντάπασι νὰ αἰσθανθῇ αὐτὰ ὁ ἴδιος, καὶ ὅτι μόνον μετὰ τέσσαρας ἡμέρας παρ' ἄλλων τὰ ἔμαθε. Καὶ ἐγὼ μὲν, ἀκούων ταῦτα, ἐσκεπτόμην κατ' ἐμαυτόν, ὅτι οὐδὲν ἤμην ὑπόχρεως καὶ νὰ τὰ πιστεύσω. Ἀλλὰ τὸ αὐτὸ ἑσπέρας, προσκεκλημένος εἰς χορὸν πλουσίου τραπεζίτου κατὰ τὴν Λεωφόρον (Avenue) τῆς Αὐτοκρατορίσεως καὶ μετὰ τῆς οἰκοδεσποίνης συνδιαλεγόμενος παρὰ τὴν θύραν τῆς αἰθούσης, ἤκουσα ἀναγγελλομένην ὑπὸ τοῦ ὑπηρέτου τὴν «Αὐτῆς Ἐξοχότητα κυρίαν Ducos». Ἐρωτήσας δὲ καὶ μαθὼν ὅτι ἦν ἡ χήρα τοῦ πρὶν Ὑπουργοῦ τῶν Ναυτικῶν, παρεκάλεσα τὴν οἰκοδέσποιναν νὰ με παρουσιάσῃ εἰς αὐτήν, καὶ κατὰ τὸ διάστημα τῆς ἑσπέρας, εὐρὼν ἀφορμὴν νὰ τῇ ἀναφέρω τὸ ὄνομα τοῦ Home, τὴν ἠρώτησα, ἂν τὸν γνωρίζῃ ἢ ἤκουσέ ποτέ τι περὶ αὐτοῦ. Ἡ δὲ κυρία μοὶ ἀπήντησεν, ὅτι βεβαίως τὸν γνωρίζει, καὶ εἶδε θαυμάσια παρ' αὐ-

τοῦ. Ρητῶς δὲ μοὶ ἐπανελάβεν ὅτι ὁ ἴδιος μοὶ εἶχε διηγηθῆ, ὅτι εἰς τὴν ἔπαυλιν αὐτῆς ἤρθη εἰς τὸν αἶρα μέχρι τῆς ὀροφῆς τοῦ δωματίου. Ὀλίγας δ' ἡμέρας ἔπειτα, ἐν ᾧ ἡμην εἰς ἐπίσκεψιν παρὰ τῇ κυρίᾳ Montmorency, ἐπῆλθε καὶ ὁ κ. Home, σχετικὸς ὢν τῆς οἰκίας. Τυχούσα δ' ἐκεῖ καὶ τις κυρία Maffrey, Ἰρλανδὶς τὸ γένος, σύζυγος δὲ Γάλλου Συνταγματάρχου, εἰς ἣν εἶχον διηγηθῆ τινὰ τῶν ὅσων εἶχον ἴδῃ καὶ ἀκούσῃ τοῦ περιέργου ἀνθρώπου, μ' ἠρώτησε μυστικῶς, ἂν νομίζω ὅτι δύναται νὰ τὸν παρακαλέσῃ νὰ ἔλθῃ τὸ προσεχὲς ἑσπέρας εἰς τὴν οἰκίαν της, διότι εἶχε μεγάλην ἐπιθυμίαν νὰ ἴδῃ τι τῶν πειραμάτων του. Προτραπεῖσα δ' ὑπ' ἐμοῦ, παρεκάλεσε νὰ τῇ τὸν παρουσιάσωσι, καὶ τὸν προσεκάλεσεν, ὥς καὶ ἐμὲ καὶ ἄλλην τινὰ κυρίαν γνῶριμον καὶ μεμακρυσμένην συγγενῇ μου, τὴν κυρίαν Βεντούρα, ὥς καὶ τὸν υἱὸν αὐτῆς. Τὴν ἐπιούσαν λοιπὸν ἀπῆλθον εἰς τῆς κυρίας Maffrey, πρῶτος ἐγώ, μετ' ἐμὲ ἡ κυρία Βεντούρα μετὰ τοῦ υἱοῦ της, (τοῦ μετὰ ταῦτα γαμβροῦ τοῦ κ. Γκίος), καὶ τελευταῖος ὁ κ. Home μετὰ τῆς συζύγου του. Μακρολογῶ δὲ περὶ τῶν λεπτομερειῶν τούτων, διότι ἐπιδεικνύουσιν, ὅτι ὁ Home οὐδεμίαν εἶχε σχέσιν μετὰ τῆς οἰκίας, οὐδ' ἦν πρὸ ἐμοῦ ἐν αὐτῇ, ὥστε νὰ ὑποτεθῇ ὅτι τι παρεσκεύασεν, ἵνα μὲ ἀπατήσῃ. Ὅτε δ' ἐκαθήσαμεν περὶ τὴν τράπεζαν κατὰ παράκλησιν τῆς οἰκοδεσποίνης, ὁ κ. Home, παρατηρήσας ἡμῖν ὅτι ὑπάρχουσιν οὐκ ὀλίγοι οἱ ἀποδίδοντες τὴν κίνησιν τῶν τραπέζων εἰς ὧσιν, ἐκουσίαν ἢ μή, τῶν περικαθημένων, μᾶς ἐπρότεινε, πρὸς ἄρσιν πάσης τοιαύτης ἀμφιβολίας, νὰ καλύψωμεν τὴν τράπεζαν δι' ὑφάσματος, ὃ, ἂν ὧσις ὑπῆρχεν, αὐτὸ θὰ ὠθεῖτο, καὶ θὰ ἐκώλυε πᾶσαν κίνησιν τῆς τραπέζης. Τοῦτο καὶ ἐπράξαμεν, καὶ ἡ τράπεζα ἐκινεῖτο, ὥς ἂν ἦν ἀκάλυπτος. Πρὶν δ' ἢ ἀρχίσῃ τὰς κινήσεις της, ἡσθάνθην ἐγώ, ὥς ψυχρὸν ἄνεμον, φερόμενον ἐπὶ τῶν χειρῶν μου, καὶ μετ' ὀλίγον ὁ κ. Home ἠρώτησεν, ἂν δὲν αἰσθανώμεθα τὸ ρεῦμα τοῦτο, καὶ πάντες τὸ ὁμολόγησαν· ὁ δὲ μᾶς εἶπεν ὅτι τοῦτο ἐστὶ σύννηθες φαινόμενον, πολλάκις προηγούμενον τῶν κινήσεων.

Διὰ μνήμης δ' ἔχων ἐγὼ τὴν ἄρσιν τῆς τραπέζης, ἣν εἶχον ἴδῃ παρὰ τῇ κυρίᾳ Blackwall, ἠρώτησα τὸν κ. Home, ἂν νο-

μίζη ὅτι, ὡς κινεῖται ἡ τράπεζα ἐπὶ θάτερα, δύναται καὶ ν' ἀρθῇ ἐντελῶς εἰς τὸ ὕψος διὰ τῶν τεσσάρων ποδῶν της, κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον, καθ' ὃν μοι εἶχε διηγηθῇ ὅτι ὑποῦτο ὁ ἴδιος. Ὁ δὲ μοι ἀπεκρίθη ὅτι δὲν ἀμφιβάλλει περὶ τοῦ δυνατοῦ, ἀρκεῖ νὰ τὸ θέλωσι πάντες οἱ περικαθήμενοι. Πάντες λοιπὸν τὸ ἠθελήσαμεν, καί, μετ' οὗ πολὺ, ἡ τράπεζα ἠγέρθη ὑπὲρ τὸ ἔδαφος περὶ τὸν ἓνα πόδα, καὶ ἔπειτα βραδέως καταβᾶσα, ἠγέρθη καὶ ἐκ δευτέρου. Ἐγὼ δέ, ἵνα μή τις μοι μένη ἀμφιβολία, τελουμένου τοῦ πειράματος, ἔθηκα τὸν πόδα μου ἐπὶ τῶν ποδῶν τοῦ κ. Home. Γελῶντος δ' ἐκείνου διὰ τὴν δυσπιστίαν μου, τῷ εἶπον ὅτι δὲν δυσπιστῶ, ἀλλὰ θέλω, ἂν ποτε θὰ διηγούμην τὸ πείραμα, νὰ ἔχω τὸ δικαίωμα νὰ διαβεβαιῶ, οὐ μόνον ἐκ πεποιθήσεως, ἀλλὰ καὶ ἐξ ἀντιλήψεως, ὅτι ὁ κ. Home δὲν ὑπεβοήθησεν αὐτὸ διὰ τῶν ποδῶν. Εἰς ταῦτα μοι ἀπήντησεν, ὅτι ἔχω πληρέστατα δίκαιον, καὶ μὲ παρεκάλεσε ν' ἀφήσω τὸν πόδα μου ἐπὶ τῶν ποδῶν του, ὅπερ καὶ ἔπραξα μέχρι τέλους τοῦ πειράματος.

Εἰς λεπτὸν χαρτίον, ὃ ἐζήτησε παρὰ τῆς οἰκοδεσποίνης, καὶ οὗ ἐκράτει δι' ἄκρων τῶν δακτύλων ἡμελῶς τὰς δύο γωνίας, ἐν ᾧ ἐγὼ τὰς δύο ἄλλας, ἠκούσαμεν ἑλαφροῦς κτύπους, τόσους τὸν ἀριθμόν, ὅσους προσδιωρίζομεν. Μεταβὰς δ' εἶτα μετ' αὐτοῦ εἰς τὴν θύραν τοῦ κενοῦ ἐστιατορίου, εἶδον αἴφνης, ἐν ᾧ εἵμεθα ἔτι ἐπὶ τῆς φλιᾶς, πάντα τὰ ἔπιπλα τρέμοντα ἰσχυρῶς, ὃ ὁ κ. Home μοι εἶπε σύνηθες φαινόμενον, ὅταν αὐτὸς ἐνεφανίζετο, καὶ ἐγὼ δ' αὐτὸς εἶχον ἰδῇ καὶ ἀλλαχοῦ, καὶ ἄλλους εἰς τὰ πειράματα ταῦτα ἐπιδιδομένους. Εἶτα δ', ὅτε ἐκαθήσαμεν μόνοι οἱ δύο περὶ τὴν μεγάλην τράπεζαν τοῦ ἐστιατορίου, μία τῶν πολυτελῶν ἐδρῶν τῆς αἰθούσης, κινηθεῖσα ἀπὸ τῆς γωνίας, ὅπου ἵστατο, ἦλθε καὶ ἔστη πλησίον τοῦ κ. Home.

Τὰ φαινόμενα ταῦτα, ὑφ' ἃς περιστάσεις τὰ εἶδον, ἦσαν ἀναμφισβήτητα δι' ἐμέ, εἰ καὶ πολλάκις ἀκατανόητα· ἀλλὰ τοιαῦτα εἰσὶ τὰ πλεῖστα τῶν φαινομένων τῆς φύσεως, ἃ νομίζομεν ὅτι ἐννοοῦμεν, διότι εὗρομεν ἀνὰ ἓν ὄνομα, ὃ εἰς ἕκαστον ἐφαρμόζομεν, καὶ ἃ παραδεχόμεθα, ὡς οὐδὲν ἔχοντα τὸ ἀνεξήγητον, διότι συνηθίσσαμεν νὰ τὰ βλέπωμεν συνεχῶς.

Ἄλλ' ὅτι ἀγύρται ἐποιοῦντο αὐτῶν κατάχρησιν ἐξ αἰσχροκερδείας, ἀποτρέποντες διὰ τούτου πολλοὺς τῆς σπουδαίας αὐτῶν μελέτης, μοὶ ἦν ἐκ τῶν προτέρων, καὶ ἐξ ἰδίας συνεχοῦς πείρας, οὐχὶ ἄγνωστον. Οὕτως, ἐσπέραν τινὰ ἡ κυρία Webster· με εἰσήγαγεν εἰς οἰκίαν, εἰς ἣν γυνή, μαία τὸ ἐπάγγελμα, ἐξ Ἀγγλίας ἐλθοῦσα μετὰ τοῦ υἱοῦ της, ἐπηγγέλλετο ὅτι ἐπεκαλεῖτο καὶ ἔφε-
 ρεν εἰς τὸ προφανὲς πνεύματα. Εἰς σκοτεινὸν δωμάτιον, ἐν ᾧ παρεκαθήμεθα ἐκ τῶν χειρῶν κρατούμενοι καὶ κατὰ παραγγελίαν μονότονον ὕμνον ψάλλοντες, τοῦ υἱοῦ τῆς μαίας ἐδέθησαν αἱ χεῖρες καὶ τὰ ἄκρα τῶν δεσμῶν ἐκρατοῦντο ὑπὸ τινος, ὃν δὲν ἐγνώριζον· αἴφνης δ', εἰς τὸ ἄλλο ἄκρον τῆς αἰθούσης, ἠκούσθη τις δοῦπος πίπτοντος σώματος, καὶ φωτὸς προσαχθέντος, εἶδομεν ὅτι ἦν ὁ ὑπενδύτης (gilet) τοῦ δεσμίου, μένοντος ἔτι ἐν τοῖς δεσμοῖς του, καὶ ἔχοντος τὸν ἐπενδύτην, ὥς πρὶν, κεκομβωμένον. Ἐπειτα δὲ ὑπὲρ τὰς κεφαλὰς ἡμῶν ἠκούσθη, ὥς φερομένη εἰς τοὺς ἀέρας καὶ κρουομένη, ἡ κιθάρα, ἥτις ἀπ' ἀρχῆς ἔκειτο εἰς τὴν ἐκείνην κατὰ τὸ ἄλλο πέρας τῆς αἰθούσης. Ἄλλ' ἐγώ, ἔκτει-
 νας τοὺς πόδας ἐν τῷ σκότει, ἠσθάνθην προσκροῦσαν εἰς αὐτοὺς σῶμα, τὸ τοῦ ἀγύρτου τοῦ περὶφέροντος τὴν κιθάραν. Τέλος δ' εἰς παράθυρον, κοινωνοῦν μετὰ τοῦ σκοτεινοῦ ἐστιατορίου, ὅπου ἡ μαία εἶχεν ἀποσυρθῆ, ἐφάνησαν δῆθεν τα πνεύματα, γελοῖα νευ-
 ρόσπαστα ἐκ τῶν ἐκτιθεμένων εἰς τὰ παράθυρα τῶν κουρέων.

Ἐκ τούτων καὶ τῶν τοιούτων βαναύσων καὶ αὐταποδείκτων ἀγυρτιῶν οὐδαμῶς ἐξάγεται, ὅμως, ὅτι πρέπει ν' ἀποθαρρύνων-
 ται οἱ εἰλικρινῶς τὴν εὕρεσιν τῆς ἀληθείας εἰς τὰ φαινόμενα ταῦτα ἐπιδιώκοντες.

Ἐν Ἀθήναις εἶχον διαθέσῃ τὰ περὶ ἐκδόσεως πάντων τῶν καθαρῶς τῇ καλλιλογίᾳ ἀνηκόντων ἔργων μου, εἰς σειρὰν τινὰ τόμων ὑπὸ τὸν τίτλον **Ἀπάντων**, καὶ κατὰ τὸν Ἀπρίλιον παρε-
 σκεύασα καὶ κατέταξα πᾶσαν τὴν ὕλην διὰ τὸν πρῶτον τόμον.

Τῇ 4)16 δ' Ἰουνίου ἐτελείωσα τὴν ὅλην μετάφρασιν τῆς Ἱερουσαλήμ τοῦ Τάσσου καὶ ὁ ἰταλὸς συνάδελφός μου κ. Νίγρα, με προέτρεψεν, ὅταν ἐκδώσω, νὰ τὴν προσφωνήσω τῷ Βασιλεῖ τῆς Ἰταλίας Βίκτορι Ἐμμανουήλ.

Εἰς συμπλήρωσιν δ' ἐνὸς τῶν ἔργων μου συνετέλεσεν ὁ διακεκριμένος διευθυντὴς τῆς μουσικῆς διδασκαλείας τῶν δημοτικῶν σχολείων τῶν Παρισίων κ. A. Danhauser, ὅστις, πληροφορηθεὶς περὶ τοῦ **Κουτρούλη**, ὅτι ἡ σύνθεσις ἀπέβλεπεν εἰς τὸ νὰ παραστήσῃ τὴν μορφὴν τῶν ἀρχαίων κωμωδιῶν, ἠθέλησε νὰ δοκιμάσῃ τὴν μελοποίησιν τῶν χορῶν αὐτοῦ, καὶ ἔπραξε τοῦτο ἐπιτυχέστατα, ὥς οἱ εἰδότες ἔκριναν. Ἵνα δὲ καταστήσω αὐτῷ τὴν ἐργασίαν δυνατὴν, ἠναγκάσθην νὰ μεταφράσω τοὺς χορούς, πρῶτον κατ' ἐνοίαν, δεύτερον κατὰ λέξιν, καὶ τρίτον νὰ γράψω αὐτοὺς κατὰ προσωδίαν, ὥστε ἡ μελωδία ν' ἀνταποκρίνεται εἰς τὸ κείμενον ἐντελῶς.

Ἀφορῶν δὲ καὶ ἐγὼ αὐτὸς εἰς τὴν μουσικὴν διαμόρφωσιν τῶν Ἑλλήνων, καὶ ταύτην, ὥς ἀναγκαιότατον στοιχεῖον τοῦ ἐκπολιτισμοῦ θεωρῶν, ἐξηκολούθησα ἣν εἶχον ἤδη ἐν Κωνσταντινουπόλει ἀρχίσῃ σύνταξιν Ἑλληνικῶν ἀσμάτων ἐπὶ γνωστῶν εὐρωπαϊκῶν μελωδιῶν, καὶ ἐπαφῆκα τῷ κ. Φλάξλανδ τὴν ἐκδοσὶν αὐτῶν, γεννημένην δαπάνη τῶν ἐν Μασσαλίᾳ δημογενῶν. Ἐγὼ δ' ἔλαβον εἰς ἀμοιβήν, ὥς καὶ ἐκ πάντων τῶν φιλολογικῶν ἔργων μου, 4 ἢ 5 ἀντίτυπα δωρεάν. Τὸ ἔργον τοῦτο, **Μουσικὴ ἀνθοδέσμη** ἐπικληθέν, καὶ μετὰ τοῦ κειμένου καὶ τὴν μουσικὴν περιέχον, συνεπλήρωσα εἶτα ἐν Βερολίνῳ διὰ δευτέρου τεύχους.

Πρό τινος χρόνου εἶχεν ἐπιχειρήσῃ Ἀγγλος τις κ. Wigan, νὰ μεταφράσῃ εἰς γαλλικὸν πεζὸν λόγον τὴν ἐμὴν τραγωδίαν, τοὺς **Τριάκοντα**, ἀλλὰ δὲν τὸ κατώρθωσεν. Ἀνέλαβον τότε ἐγὼ αὐτὸς τὸ ἔργον, ἐπιθεωρηθὲν ὑπὸ τοῦ Ph. Châles, ὅστις ἐπέμενεν ὅτι τὸ δράμα πρέπει νὰ παρασταθῇ ἐν Παρισίοις, καὶ ὑπ' ἀλόγου, εἰ καὶ λίαν δι' ἐμὲ κολακευτικοῦ ἐνθουσιασμοῦ παραφερόμενος, ἠθέλησε, συντέμνων αὐτὸ ὁ ἴδιος, νὰ τὸ μεταφράσῃ ἐμμέτρως διὰ τὸ Γαλλικὸν θέατρον. Ἀλλ' ἀπὸ τοῦ λίαν δυσεκτελέστου τούτου σχεδίου ἀποστάς, συναπῆλθε μετ' ἐμοῦ εἰς τὸ τότε πρῶτον ἰδρυόμενον θέατρον «la Renaissance» καὶ ἔδωκε τὴν ἐμὴν μετάφρασιν εἰς τὸν διευθυντὴν αὐτοῦ, ὅστις, ὅμως, τὸ ἐπέστρεψε μετὰ τρεῖς ἑβδομάδας, ὅτε, πάλιν κατὰ προτροπὴν τοῦ κ. Ph. Châles, ἔπεμψα αὐτὸ εἰς τὸν Διευθυντὴν τοῦ θεά-

τρον Porte St. Martin. Ἀκούσας δὲ παρ' αὐτοῦ ὅτι μόνον μετὰ τρεῖς μῆνας, ἐπὶ τῆς νέας ἐνάρξεως τοῦ Θεάτρου, θ' ἀνεγινώσκετο ὑπὸ τῆς ἐπιτροπῆς, καὶ ἐκλαβὼν τοῦτο ὡς ἄρνησιν, ἠθέλησα ν' ἀποσύρω τὸ ἀνεπιτυχὲς ἔργον μου. Ἀλλ' ὁ διευθυντής, κ. La Pommeray, ἐπέμεινε νὰ τὸ ἀναγνώσῃ ὁ ἴδιος, καὶ μοὶ τὸ ἐπέστρεψε μόνον περὶ τὰ τέλη τοῦ Ἰουλίου, πολλοὺς εὐαρεστηθεὶς νὰ μ' εἰπῇ ἐπαίνους, ἀλλὰ προσθεὶς ὅτι, καὶ διὰ τὴν ὑπόθεσιν καὶ διὰ τὸν τρόπον, καθ' ὃν αὐτὴν πραγματεύεται, θὰ ᾔην δυνατόν νὰ παρασταθῶσι μόνον, ἂν ἡ μετάφρασις ᾔην ἔμμετρος, εἰς ὃ καὶ δὲν εἶχεν ἄδικον.

Τοῦ ὑπουργείου ἐν Ἑλλάδι προήδρευε, κατὰ πᾶν τοῦτο τὸ διάστημα τοῦ χρόνου, ὁ κ. Δελιγεώργης, υἱὸς Συνταγματάρχου τινὸς ἐξ Ἀκαρνανίας, τραφέντος εἰς τὰ στρατόπεδα, ὁπαδοῦ δὲ τοῦ Κωλέτη, καὶ ὅστις, καὶ εἰς τὴν μικρὰν πολιτικὴν ἀναμιγείας, εἶχεν ἔλθῃ ποτέ, ἐπὶ Βασιλέως Ὁθωνος, εἰς ἐμέ, καὶ ἠθέλε νὰ μὲ πείσῃ νὰ συντελέσω εἰς καταρτισμὸν Ὑπουργείου, οὗ μέλη γ' ἀποτελέσωμεν καὶ αὐτὸς καὶ ἐγώ.

Ὁ υἱὸς του τότε ἔτι ἐσπούδαζεν εἰς τὸ Πανεπιστήμιον. Μετά τινα δ' ἔτη, ὅτε ἐνήρχετο μόλις τοῦ δικηγορικοῦ σταδίου, εἶδον αὐτὸν μετ' ἐκπλήξεως συγκαταριθμούμενον μετὰ τῆς ἐπιτροπῆς, ἣτις ἀπῆλθεν εἰς τ' Ἀνάκτορα, ἵνα συγχαρῇ τὴν Βασίλισσαν Ἀμαλίαν διὰ τὴν ἀποτυχίαν τοῦ ἀπρονενοημένου κακουργήματος τοῦ Δοσίου. Διετείνοντο δὲ τότε πολλοὶ ὅτι ἐκ μικροκενοδοξίας ἐπεδίωξεν ὁ ἴδιος τὴν κατάταξιν εἰς τὴν ἐπιτροπὴν, καὶ οὐχί, ὡς ἀποδοκιμάζων τὸ ἔγκλημα, εἰς ὃ δὲν ᾔην ξένος καὶ ὁ ἀδελφός του. Τοῦτο δὲν μοὶ ἐφάνη αἴσια ὑποσχόμενον διὰ τὸν πολιτικὸν χαρακτῆρα τοῦ νέου δικηγόρου, ὃν, ἰσχυρῶς ἀναμεμιγμένον ἔκτοτε εἰς τὰς κατὰ τοῦ Βασιλέως σκευωρίας, ἀνέδειξε κατὰ τὸ 1862 Ὑπουργὸν ἢ θριαμβεύσασα ἐπανάστασις.

Ἐκτοτε περὶ τῆς πολιτικῆς του ὀξυδερκείας δὲν συνέλαβον πολὺ καλητέραν ἰδέαν, ὅτε τὸν εἶδον κατὰ τῶν ἐν Τουρκίᾳ σλαβικῶν λαῶν κυρύττοντα ἀντιπάθειαν, καὶ μὴ κατανοοῦντα, ὅτι ἐν ταῖς χώραις, αἷς, ἐκ περιπετειῶν ὑπὸ τοῦ χρόνου καθιερωμένων Σλαῦοι κατέλαβον καὶ οἰκοῦσι, τὸ Ἑλληνικὸν στοιχεῖον ἐν βα-

ναύσω ὑλικῇ συγκρούσει θέλει προφανῶς ἡττᾶσθαι ὑπὸ τοῦ μεγάλως ὑπερέχοντος ἀριθμοῦ, ἐν ὅσον ἐνδέχεται ὅμως φιλικῇ συμβιώσει, θέλει διατηρῇ ἀναμφισβήτητον τὴν αὐτῷ ἀνήκουσαν ἠθικὴν ὑπεροχήν. Τῶν δ' ἀδεξίων ἐκείνων ἐνεργειῶν προῖόν ἦν καὶ τὸ οὕτω κληθὲν ἐκκλησιαστικὸν σχίσμα, τὸ ἐν γένει κινδυνῶδες διὰ τὸ μέλλον τῶν χριστιανῶν, τῆς Ἀνατολῆς καὶ ἐξ οὗ οὐδὲν καλὸν προέκυψε διὰ τὸν Ἑλληνισμόν. Τῆς μὴ ὀρθῆς δὲ κρίσεώς του καὶ τῆς ἀπειρίας του περὶ τὴν διεύθυνσιν τῶν ἐθνικῶν συμφερόντων νέον ἔδωκε δεῖγμα ἐν τῇ ὑπουργείᾳ του ταύτῃ, μὴ ἡξεύρων νὰ ἐκτιμήσῃ τίνα σπουδαιότητα ἔχει διὰ τὰ ἔθνη, καὶ μάλιστα διὰ τὰ μικρά, ἢ τῶν διπλωματικῶν σχέσεων ἐπιμέλεια. Κατὰ τὰς τελευταίας ἡμέρας τοῦ Μαρτίου ἤδη, εἵδησις, ὀλίγον κατ' ἀρχὰς πιστευθεῖσα, ἦλθεν εἰς Παρισίους, ὅτι ὁ κ. Δελιγεώργης ἀπεφάσισε νὰ καταργήσῃ τὰς πρεσβείας. Πολλοὶ Γάλλοι καὶ οἱ πλεῖστοι τῶν ξένων διπλωματῶν ἐν Γαλλίᾳ, ὑπέλαβον ὅτι τοιαύτη παράβολος πρόθεσις τῷ ἀπεδίδετο ὑπὸ τῶν ἀντιπολιτευομένων αὐτοῦ, ἵνα τὸν συγκοιμήσωσι.

Περὶ τοῦ μέτρου τούτου ἐπέστειλα ἀμέσως πρὸς τὸν Βασιλέα, καταδεικνύων πόσον ὀλέθριον θὰ ἦν διὰ τὴν Ἑλλάδα, προσθέτων δέ, εἰς ἀπόδειξιν, ὅτι δὲν ἔγραφον οὕτως ἐξ ἰδιοτελείας, ὅτι, ἂν ἀπρητεῖτο, ἡμην πρόθυμος νὰ δώσω τὴν παραίτησίν μου. Διεδίδετο δ' ὅτι καὶ ὁ Βασιλεὺς ἦν ἀντιφρονῶν εἰς αὐτό, καὶ ἐπιστεύετο ὅτι καὶ ἡ Βουλὴ δὲν θὰ τὸ ἐψήφισεν. Ἀλλὰ μετ' ὀλίγον γνωστὸν ἐγένετο ὅτι τὸ Ὑπουργεῖον ἔλαβε τὸ διάταγμα τῆς καταργήσεως, ὑπογραφὴν τῇ 21 Ἀπριλίου (3 Μαΐου), καὶ γενικὴ ἦν ἐν Παρισίοις ἡ ἀποδοκιμασία. Πρὸς ἐμὲ δ' ἦλθον οἱ ἐκδότης τῆς Illustration καὶ οἱ τοῦ Monde illustré, ζητοῦντες τὴν φωτογραφίαν μου, ἵνα τὴν ἐκδώσωσι, καὶ ἡ Correspondance Universelle ἐδημοσίευσεν ἄρθρον περὶ πρεσβειῶν καὶ ἐμοῦ. Μοὶ ἦλθε δ' ἡ διαταγὴ τῆς ἀνακλήσεώς μου τῇ 6)18 Μαΐου, φέρουσα, ὡς δικαιολόγησιν, ὅτι ἡ Κυβέρνησις ἠθέλε νὰ κατασκευάσῃ ὁδοὺς χωρὶς νὰ προσφύγῃ εἰς δάνειον, καὶ πρὸς τοῦτο ἐλάμβανε τῶν πρεσβειῶν τὰς δαπάνας, μοὶ ἐχορήγει δὲ 2500 φρ. διὰ δαπάνας τῆς ἐπιστροφῆς μου· μετὰ τινὰς ἡμέρας ἔλαβον καὶ ἰδιωτικὴν

ἐπιστολὴν τοῦ Δελιγεώργη, ἥτις ἦτό πως φιλοφρονεστέρα. Διετατόμην δὲ ν' ἀναγγεῖλω ἀπλῶς καὶ ξηρῶς εἰς τοὺς ὑπαλλήλους τὴν παῦσιν των. Ἄλλ' ἐνταῦθα παρεξέβην τῆς κατὰ γράμμα ἐκτελέσεως τῆς διαταγῆς καὶ πρὸς τοὺς ὑπ' ἐμὲ ἐργασθέντας, μετὰ τῆς δηλώσεως τῆς καταργήσεως τῶν θέσεων αὐτῶν, ἀπηύθυνα συγχρόνως τὰς εὐχαριστίας μου διὰ τὴν μετὰ ζήλου καὶ πιστὴν των ὑπηρεσίαν, εἰς ὃ καὶ μοὶ ἀπῆντησαν διὰ θερμοῦ εὐχαριστηρίου.

Τῇ δὲ 10)22 Μαΐου, ἀπῆλθον εἰς Βερσαλίας, ἵν' ἀναγγεῖλω καὶ τῷ κ. Rémusat τὴν κατάργησιν. Ἐξεπλάγη δὲ μεγάλως εἰς τὸ ἄκουσμα, τὸ μέτρον, ὡς ἐπιβλαβέστατον διὰ τὴν Ἑλλάδα καὶ καταβιβάζον αὐτὴν εἰς τὴν ὑπόληψιν τῆς Εὐρώπης χαρακτηρίσας καὶ καλέσας καὶ τὴν κυρίαν Rémusat, τῇ ἔδωκεν, ἣν ἐκάλεσε λυπηρὰν ἀγγελίαν, καὶ ἀμφότεροι ἐπέμειναν νὰ μείνω παρ' αὐτοῖς εἰς τὸ πρόγευμα, καθ' ὅλην αὐτοῦ τὴν διάρκειαν τὴν κατάργησιν αὐστηρότατα κατακρίνοντας.

Καὶ ἐν Ἀθήναις, οὐ μικρὰν ἐκπληξιν φαίνεται ὅτι ἐνεποίησεν ἡ τοιαύτη τῆς Κυβερνήσεως ἀπόφασις, δι' ὃ καὶ πολλὰ καὶ ἀντιφατικαὶ μᾶς ἤρχοντο ἐκεῖθεν περὶ αὐτῆς ἀγγελίαι. Κατὰ τινὰς θὰ ἦτο προσωρινή, κατ' ἄλλους ἡ Βουλὴ θὰ τὴν ἀπέκρουε. Τὸ Ὑπουργεῖον, ἔγραφον ἄλλοι, δὲν θέλει διατηρηθῇ, πλὴν ἴσως, ἂν συνδυασθῇ μετὰ τῆς μερίδος Ζαΐμη, ἥτις θ' ἀπῆτει τῶν πρεσβειῶν τὴν διατήρησιν. Ἀλλὰ κατὰ τὴν 13)25 Μαΐου, τὴν ἡμέραν καθ' ἣν ἀπεσύρετο τῆς ἐξουσίας ἐν Γαλλίᾳ ὁ Θιέρσο, ἐπλειονοψήφει ἐν Ἑλλάδι τὸ Ὑπουργεῖον τοῦ Δελιγεώργη, ὥστε τὸ μέτρον τῆς καταργήσεως ἔμεινεν ἔγκυρον. Ἐν Παρισίοις δ' ἐπιστεύετο ὅτι εἰς αὐτὸ καὶ ἡ Γαλλία ἀνταποκρινομένη, θὰ κατήργει ἐπίσης τὴν ἐν Ἀθήναις πρεσβείαν της, ὅπερ ὅμως, καὶ ἂν ἐσχεδιάσθη ἐπὶ στιγμὴν, δὲν ἐξετελέσθη, καὶ τῇ 23 Μαΐου (4 Ἰουνίου) ἔλαβε καὶ τὸ Γαλλικὸν Ὑπουργεῖον τὴν ἐπίσημον τῆς καταργήσεως κοινοποίησιν, καὶ μοὶ ἐδήλωσε, δι' ἐγγράφου ἀβροφρονεστάτου ὁ τὸν Rémusat διαδεχθεὶς Δουξ de Broglie, ὅτι θέλει ἐξακολουθῇ ἀναγνωρίζον με μέχρις οὗ παρουσιάσω τ' ἀνακλητήρια· δι' ὃ καὶ τὴν πρὸς τοῦτο ἀναγκαίαν παρουσίασιν εἰς τὸν Πρόεδρον ζητήσας ἀμέσως τὴν ἐπιοῦσαν, ἀπῆλθον τῇ 31 Μαΐου (12 Ἰουνίου)

εἰς Βερσαλίας, ἵνα τοῦτο ἀναγγεῖλω εἰς τὸν Ὑπουργόν, καὶ πολλὰ συνδιελέγην μετ' αὐτοῦ καὶ ὑποσχέσεις ἔλαβον περὶ διεκπεραιώσεως ὅλων τῶν ἐκκρεμῶν ὑποθέσεων. Περὶ τῆς Ἀνατολῆς δὲ μοὶ ὠμολόγησεν ὅτι, τὸ ἐν αὐτῇ κράτιστον στοιχεῖον ἦν τὸ Ἑλληνικόν, ὥς καὶ τὴν προτεραίαν εἶχεν ἀναγνωρίση καὶ ὁ κ. Λέων Σαΐη, μεθ' οὗ εἶχον συνδιαλεχθῇ τὸ ἐσπέρας παρὰ τῷ κ. Θιέρσω.

Τῇ αὐτῇ δ' ἡμέρᾳ παρέδωκα τ' ἀρχεῖα τῆς Πρεσβείας τῷ Γενικῷ Προξένῳ κ. Erlanger.

Καὶ ἔλαβον μὲν τὴν μετὰ ταῦτα ἡμέραν ἐπιστολὴν τοῦ Γενικοῦ Γραμματέως Δ. Μελετοπούλου, λέγοντος ὅτι τὸ μέτρον ἦν μόνον προσωρινόν, καὶ εἰς τὸν Γραμματέα μου κ. Δραγούμην ἀνηγγέλλετο ὅτι τὸ Ὑπουργεῖον μετεμελεῖτο, ἀλλὰ ταῦτα ἦσαν κενοὶ λόγοι, καί, οὐδεμίαν εἰς αὐτοὺς δούς προσοχήν, μετέβην τῇ 4)16 Ἰουνίου αὐθις εἰς Βερσαλίας, καὶ ἔδωκα τ' Ἀνακλητήρια εἰς τὸν Πρόεδρον Στρατηγὸν Mac Mahon, δεχθέντα με εἰς τὸ ἰδιαίτερον του γραφεῖον. Ἡ τράπεζα, περὶ ἣν ἐκαθήσαμεν, ἦν κατ' οὐδὲν πολυτελεστέρα τῆς τῶν ἰδιωτικῶν οἰκῶν, καὶ συνδιελέγην ἐπὶ τινὰ χρόνον ὅλως ἀφελῶς, οὐχὶ ὅμως μετὰ τῆς ἐγκαρδίου ἐκείνης ἐκχύσεως, μεθ' ἧς με εἶχε δεξιωθῇ ὁ κ. Θιέρσος κατὰ τὴν πρώτην ὑποδοχήν, πρῶτον, διότι τὸν Στρατηγὸν κατὰ πρῶτον ἔβλεπον εἰς τὴν συνέντευξιν ταύτην, καὶ δεύτερον διότι, καθ' ἣν ἔλαβον ἀφορμὴν μετὰ ταῦτα νὰ ἐννοήσω, ἔβλεπεν ἐν ἑμοὶ τὸν πατέρα νύων πολεμησάντων κατὰ τῆς Γαλλίας, ἧς αὐτὸς ὑπερεμάχει. Καὶ τῷ ὄντι δὲ μία τῶν ἐφημερίδων, ἡ Correspondance universelle, ταύτης τῆς ἀπόψεως ἡχῶ γινομένη, ἐδημοσίευσεν ὅτι ἤμην τῇ Πρωσσίᾳ ἀφιερωμένος, ὃ ὅμως διέψευσεν ὁ φίλος μου κ. Eichthal ἐν τῇ Opinion nationale.

Ἄλλ' ἐκ τῶν πρεσβειῶν μία διετηρήθη, ἡ τῆς Βιέννης, διότι ἦτον ἄμισθος τότε. Τοσοῦτον ὅμως ἀναξιοπρεπὴς ἦν οὗτος ὁ λόγος, ὥστε ὑπὸ πολλῶν ἐν Γαλλίᾳ δὲν ἐπιστεύετο, καὶ ἡ ἐφημερίς «Ἐθνοσυνέλευσις» παρεξήγησε τὸ μέτρον, ὥς ἐμφαῖνον ἀφοσίωσιν τῆς Ἑλλάδος εἰς τὴν πολιτικὴν τῆς Γερμανίας. Τὴν τοιαύτην ἐσφαλμένην ἀποψιν, ὥς ἐπιβλαβὴ θεωρήσας εἰς τὰ Ἑλληνικὰ συμφέροντα, ἔσπευσα νὰ γράψω ἀναίρεσιν, ἣν ἐπέδωκα τῷ

τυφλῷ φιλέλληνι καὶ δημοσιογράφῳ Ἰουλίῳ Ρουσσῇ εἰς δημοσίευσιν.

Παρὰ τῷ Δουκὶ τῆς Ὠμάλης γευματίσας τῇ 13)25 Ἰουνίου, ἀπήντησα ἐκεῖ τοὺς Κόμητας τῶν Παρισίων καὶ Joinville, τὸν Cuvilier Fleury, τὸν Lamiraud, τὸν Roger de Beauvoir, τὸν Meffray, τὸν Petit-Jean, καὶ ἄλλους τῶν ἐπισήμων, πάντας αὐστηρῶς καταδικάζοντας τὴν κατάργησιν, καὶ συνομολογοῦντας ὅτι ἡ Ἑλλὰς δύναται νὰ ἔχῃ ἔνδοξον μέλλον, ἂν ἡ ἰδία δὲν τὸ προκαταστρέψῃ.

Κατὰ τὰς τελευταίας δ' ἡμέρας πρὸ τῆς ἀναχωρήσεώς μου, αὐθορμήτως, καὶ ἄνευ τινὸς ὁδηγίας, ἐμερίμνησα καὶ περὶ τινος ὑποθέσεως, ἣτις ἐνόμισα ὅτι δύναται νὰ φέρῃ καρποὺς διὰ τὴν Ἑλλάδα. Βλέπων τοῦ κ. Hausmann, Διοικητοῦ τῶν Παρισίων, τὸ θετικὸν καὶ ἐπιχειρηματικὸν πνεῦμα, τῷ ὠμίλησα περὶ τῆς ἀποξηράνσεως τῆς Κωπαίδος, ὥς περὶ ἀρίστης ἐπιχειρήσεως, καὶ τὸν παρεκίνησα νὰ συνεργήσῃ εἰς αὐτήν. Ὁ δὲ μοὶ ὑπεσχέθη, ἂν ὑπῆρχε πρὸς τοῦτο ἐν Ἑλλάδι εἰσιφεῖα σκοπίμως ὠργανισμένη.

Διὰ τοῦτο αἰσῶς ἐπέστειλα τῷ κ. Γενιέρῃ, προτρέπων αὐτὸν νὰ λάβῃ τοῦ ὁργανισμοῦ τὴν πρωτοβουλίαν.

Εἰς τὰς τελευταίας δὲ συνεδριάσεις τοῦ Συλλόγου τῶν Ἑλληνικῶν Γραμμάτων, εἰς ἃς παρευρέθην πρὸ τῆς ἀναχωρήσεώς μου, ἀποχαιρετῶν τοὺς συναδέλφους μου, ἐπωφελήθην τὴν περίστασιν, ἵνα διὰ μακρῶν πραγματευθῶ περὶ τοῦ ζητήματος τῆς Ἑλληνικῆς προφορᾶς. Εἰς ἐμὲ δ' ἀπαντῶν ὁ κ. Egger, παρεδέχθη μὲν κατ' ἀρχὴν τὰς δοξασίας μου, ἀλλ' ἐπρότεινε συμβιβασμὸν τινα, ἥτοι νὰ προφέρωσιν, ὥς ἡμεῖς, τὰ σύμφωνα Δ. Θ. Χ. οὐγὶ δὲ καὶ τὰ φωνήεντα. Ἀλλ' ὁ γέρον Ἀμβρόσιος Διδότος ἀντέστη ἀποτόμως, εἰπὼν ὅτι συμβιβασμὸς ἦν ἀνέφικτος μεταξὺ τοῦ ψευδοῦς καὶ τοῦ ἀληθοῦς, καὶ ὅτι πρέπει νὰ παραδεχθῶσιν ἅδολον τὴν προφοράν, οἷαν ἡμεῖς τὴν διετηρήσαμεν. Τὴν αὐτοσχέδιον ἀγόρευσίν μου ἐκείνην ἐξέδωκεν ὁ Σύλλογος εἰς τὰ πρακτικά του.

Καὶ ὁ συνάδελφός μου δὲ Βράϊλας, ἐπὶ τῆς ἐπιστροφῆς του εἰς τὴν Ἑλλάδα διελθὼν διὰ Παρισίων, μοὶ διηγήθη ὅτι ἡ κατάργησις αἰσχροῦ ἐνεποίησεν ἐντύπωσιν καὶ ἐν Ἀγγλίᾳ, καὶ βαθέως ἐλύπησε τῆς Ἑλλάδος τὺς φίλους.

Ἐγὼ δ' ἂν ἐπίσης ταχέως δὲν ἀνεχώρησα, προῆλθε τοῦτο... ἐξ ἀνεχείας. Τὸ ὑπουργεῖον μοὶ ὤφειλεν ὀκτὼ μηνῶν μισθούς, καὶ ἔζων ἐκ δανείων τῆς Τραπεζίης, ἅτινα, ἔνεκα τῆς ἐπισήμου μου θέσεως καὶ τῶν περιπετειῶν τῆς πολυαρίθμου οἰκογενείας μου, ὑπερέβαινον τὰ ὀφειλόμενά μοι, ἀνιόντα εἰς 58.000 δρ. Καὶ ἡ μὲν ἀγαθὴ ἀδελφὴ μου Εὐφροσύνη (Κόμησσα Ῥόζεν), γνωρίζουσα τὴν θέσιν μου, μοὶ ἔγραψε προσφέρονσά μοι ἑπτὰ χιλιάδας φράγκων, ἀλλ' ἠρνήθη, καὶ ἵνα πορισθῶ τ' ἀπολύτως ἀναγκαῖα, ἔγραψα εἰς Ἀθήνας καὶ ἐπωλήθη ὁ κῆπος ἡμῶν ἐν Σεπολίοις, καὶ προσέτι ἐζήτησα δάνειον ἑπτὰ χιλιάδων φράγκων παρὰ τοῦ κ. Erlanger, ὅστις εὐγενῶς μοὶ τὸ ἐχορήγησε, εἰ καὶ οὐδεμίαν ἔδιδον ὑλικὴν ἐγγύησιν, καὶ ἡ κατόπιν ἐξ Ἀθηνῶν ἐξώφλησα βαθμηδόν, πωλῆσας τὰς πατρικὰς μου ἰδιοκτησίας. Ἐκ προγενεστέρας ὁμοῦ πείρας, ἡ δὲ ἐδικαιοῦτο ὁ ἀγαθὸς κ. Erlanger εἰς μείζονα καὶ ὡς πρὸς ἐμὲ ἐπιφύλαξιν· διότι, ὡς ἡ σύζυγός τοι μοὶ εἶχε διηγήσῃ, εἰς τὴν προκατόχου μου, ἐπὶ τῆς διαμονῆς τοῦ ἐν Παρισίοις, εἶχε προσφύγει εἰς τὸν Γενικὸν ἡμῶν Πρόξενον, καὶ βαθμηδὸν ἐδανείσθη παρ' αὐτοῦ ὡς 30.000 φράγκων· ὅτε δ' ἀνεχώρησεν, ἔλθων τῷ εἶπεν ὅτι χρήματα μὲν δὲν ἔχει, ἵν' ἀποτίσῃ τὸ χρέος του, τῷ δωρεῖ ὁμοῦ, εἰς ἐξώφλησιν καὶ εἰς ἔνδειξιν εὐγνωμοσύνης, ἀντικείμενον πολύτιμον, τὸ ξίφος, ὃ ἔφερεν εἰς τὸν ἐπὶ τῆς ἀνεξαρτησίας ἀγῶνα.

Ἠσχίσαμεν δὲ τῇ 20 Ἰουλίου (11 Αὐγούστου) τὴν συσκευὴν τῆς οἰκίας, δι' ἣν ὁ οἰκοδεσπότης ἀπήτησε παρ' ἡμῶν 500 φράγκα εἰς ἀποζημίωσιν ὑποτιθεμένων φθορῶν, καί, ἀφ' οὗ ἔγραψαμεν εἰς τὸν Ἀλέξην καὶ τὸν Αἰμύλιον εἰς Caunteret νὰ ἐπιβιβασθῶσιν ἐκεῖθεν δι' Ἀθήνας, ἀπῆλθομεν, συμπαραλαβόντες καὶ πάντα τὰ ἐπιπλα, τῇ 27 Ἰουλίου (6 Αὐγούστου), ἡμέραν Παρασκευήν.

Κατὰ τὴν πρωΐαν τῆς τελευταίας ταύτης ἡμέρας μοὶ ἔπεμψεν ὁ κ. Danhauser τὸν τελευταῖον τῶν ὑπ' αὐτοῦ μελοποιηθέντων χορῶν τοῦ Κουτρούλη. Εἶτα δ' ἀπῆλθομεν εἰς τὴν ἐκκλησίαν, ὅπου καὶ ἐκοινώνησεν ἡ Αἰμυλία, καὶ μετὰ ταῦτα, πορευθεῖς, ἀπεχαιρέτισα τὴν φίλην οἰκογένειαν Bornemann. Ἐπορεύθη δὲ καὶ πρὸς τὸν συνάδελφόν μου τοῦ Βελγίου, τὸν κ. Bayens,

ὃν εἶχον παρακαλέσει νὰ ἐρευνήσῃ παρὰ τῷ Ὑπουργείῳ, εἰς ὃ πλέον ἐγὼ ἀπέφευγον νὰ προσέλθω, τί ἀπέγινε τὸ περὶ παρασῆμων τινῶν γαλλικῶν, ἃ, ζητούμενα παρὰ τινων ἐν Ἀθήναις, εἶχον ἄλλοτε συστήσῃ εἰς τοὺς κατὰ καιρὸν Ὑπουργοὺς τῶν Ἐξωτερικῶν, καὶ ἔλαβον ὑποσχέσεις πάντοτε, καὶ παρ' αὐτοῦ τοῦ Δουκὸς τοῦ Broglie, ὅτε εἶχον τὴν τελευταίαν συνέντευξιν μετ' αὐτοῦ. Ἐπεθύμουν ὅμως, πρὶν ἀπέλθω, νὰ γνωρίζω, ἂν αἱ ὑποσχέσεις ἐξετελέσθησαν ἴσως, ἢ πότε ἔμελλον νὰ ἐκτελεσθῶσιν. Ἀλλ' ὁ κ. Bayens μοὶ εἶπεν ὅτι, ἐρωτήσας εἰς τὸ γραφεῖον τοῦ Ὑπουργείου, ἔμαθεν ὅτι ἡ διαταγὴ εἶχε δοθῇ νὰ τεθῇ κατὰ μέρος ἡ ὑπόθεσις τῶν παρασῆμων. Καὶ τὸ ν' ἀπορρίψωσι μὲν τὴν σύστασιν τοῦ πατρὸς τῶν πολεμησάντων κατὰ τῆς Γαλλίας, θὰ τὸ ἐνόουν, ὅτε προΐστατο τῆς Γαλλίας, οὐκ ὁ ἔμφρων πολιτικὸς Θιέρσος, ἀλλ' ὁ τραχὺς υἱὸς τῶν στρατοπέδων. Νὰ διατάττῃ ὅμως ἀκριβῶς τὸ ἐναντίον τοῦ ὅ ὑπόκειται, δὲν νομίζω ἐπιτετραμμένον εἰς οὐδένᾳ ἑαυτὸν σεβόμενον.

Εἶτα δ' ἐπορεύθην εἰς τὸν κ. Ὀπτεγχαίμ, ὅστις μοὶ ἔδωκε τὴν σύστασιν διὰ τὸν Αἰμυλίον, καὶ περὶ τὰς 5 τὸ ἑσπέρας μᾶς ἔπεμψε δύο ἀμάξας του, δι' ὧν μετέβημεν εἰς τὸν σταθμὸν καὶ εἰσῆλθομεν, πᾶσα ἡ οἰκογένεια, εἰς μίαν διαίρεσιν τῆς ἀτμαμάξης, ἐγὼ δέ, μετὰ τοῦ Ὁθωνος, εἰς ἄλλην. Οὕτως ἀφίχθημεν τὴν ἐπαύριον, εἰς τὰς 11 1/2 πρὸ μεσημβρίας, εἰς Μασσαλίαν, ὅπου μᾶς συνήντησαν καὶ ὁ Ἀλέξης μετὰ τοῦ Αἰμυλίου, καὶ ὅθεν ἀπεπλεύσαμεν περὶ τὰς 5, ἀποχαιρετήσαντες τὸ ὕστατον τὴν Γαλλίαν, καὶ τοὺς ἐπισκεφθέντας ἡμᾶς εἰς τὸ κατάστρωμα Κυρίους καὶ Κυρίας Ἀναργύρου, Μεταξᾶ, Βαλτατζῆ καὶ Ψυχάρη.

Κατὰ τὴν πρώτην νύκτα καὶ τὴν ἐπιούσαν ἡμέραν, καθ' ἣν διεπλεύσαμεν τὸν πορθμὸν τοῦ Βονιφατίου, εἶχομεν θάλασσαν, οὐκ ὀλίγον τεταραγμένην. Τῇ μετ' αὐτὴν δὲ 30 Ἰουλίου (11 Αὐγούστου), ὠρμήθημεν διὰ τρεῖς ὥρας εἰς Νεάπολιν. Ὅτε δ' εἰσεπλέομεν, ἐβλέπομεν δεξιῶς τὸ Βεσούβιον ἐκπέμπον ὀλίγον καπνόν. Ἀμα δ' ἐρρίφθη ἡ ἄγκυρα, ἔσπευσα ν' ἀποβῶ, καὶ ἔτρεξα κατ' εὐθεΐαν εἰς τὸ Βουρβονικὸν Μουσεῖον, οὗ πολὺ ταχύτερον ἢ ὅτι ἐπεθύμουν διέτρεξα τὰς λαμπρὰς αἰθούσας, ἐπιπολαίως μό-

νον ἰδὼν τ' ἀριστουργήματα τῆς ἀρχαιότητος, ἃ ἐγλκείει, τὰ χαλκᾶ ἀγάλματα, τὰ κατάγραφα ἀγγεῖα, τὰ διάφορα ἐκ Πομπηΐας ἐνταῦθα μετενεχθέντα περιεργότατα ἀντικείμενα· εἶτα δέ, μετὰ τῆς οἰκογενείας, ἐφ' ἀμάξης ἐξέδραμον μέχρι τοῦ Πανσιλύπου, ὅπου λέγεται ὢν ὁ τάφος τοῦ Βιργιλίου, καὶ ὀλίγα λεπτὰ ἀφ' οὗ ἐπεστρέψαμεν εἰς τὸ πλοῖον, ὃ εὔρομεν πλήρες πωλητῶν κοραλίων, ὀπωρῶν κτλ., ἤρθη πάλιν ἡ ἄγκυρα καὶ ἐξηκολουθήσαμεν τὸν πλοῦν.

Τῇ ἐπιούσῃ δέ, ἐν ἄκρᾳ γαλήνῃ, διεπλεύσαμεν μετὰ Σκύλλης καὶ Χαρύβδεως, καί, χωρὶς νὰ ἰδῶμεν τὴν Αἴτναν, παρεπλεύσαμεν τὴν Μεσσήνην καὶ τὸ Ῥήγιον. Ἀλλὰ κατὰ τὴν δύσιν τοῦ ἡλίου, παράδοξα νέφη εἰς τὸν ὀρίζοντα ἐφάνησαν· ἀπειλοῦντα ἡμῖν τρικυμίαν. Καὶ αὕτη μὲν δὲν ἐπῆλθεν, οὔτε τὴν νύκτα ἐκείνην, οὔτε τὴν ἐπιούσαν ἡμέραν, καθ' ἣν εἶδομεν καὶ παραπλέομεν τὰς Ἑλληνικὰς ἀκτὰς, ἐγγύτατα διελθόντες τοῦ Ταινάρου. Νύξ δ' ἦν ἤδη ὅτε, παραπλέοντες τὸν Μαλέαν, εἶδομεν μακρόθεν τὴν πυρὰν τοῦ ἐκεῖ μονάζοντος ἐρημίτου, καὶ διὰ φανῶν ἀνταποκριθέντες μετ' αὐτοῦ, τῷ ἀνηγγεΐλαμεν ὅτι διὰ τῆς λέμβου τῷ ἀφήκαμεν ζωοτροφίας εἰς τὴν ἀσκήν, ὥς τοῦτο, κατ' εὐσεβὲς καθήκον, ἔπραττον συνήθως τὰ πλείστα τῶν ἐκεῖ διερχομένων πλοίων. Τὴν νύκτα ὅμως ἐπῆλθεν ἡ προαγγελθεῖσα τρικυμία, μετ' ἀστραπῶν καὶ βροντῶν, καὶ τοσοῦτο βιαία, ὥστε ὁ πλοίαρχος ἠλλάττωσε πολὺ τοῦ πλοῦ τὴν ταχύτητα, εἰπὼν μοι ὅτι τοῦτο πράττει, διότι ἡ ταχυπορία ἐδύνατο νὰ προκαλέσῃ τὸν κεραυνὸν ἐφ' ἡμῶν.

Ἀλλ' ἄνευ συμβάντος, τὴν αὐγὴν τῆς 2)14 Αὐγούστου, ἡμέραν Πέμπτην, εἰσεπλεύσαμεν εἰς τὸν Πειραιᾶ.

Ἐν Ἑλλάδι (1873 Αὐγ.)

Ἐν Ἀθήναις κατελύσαμεν εἰς τὸ Ξενοδοχεῖον τῶν Ξένων, πρὸς 120 δραχμὰς τὴν ἡμέραν, καὶ μετ' ὀλίγον ἐνφικιάσαμεν τὴν οἰκίαν τοῦ κ. Σκουζέ εἰς τὴν ὁδὸν Ἀγ. Κωνσταντίνου. Εἰς τὴν πόλιν, πλήν τινων νέων κτιρίων, ἄλλην δὲν εὔρον μεταβολήν,